

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47; given Stockholms slott den 3 januari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Statsregleringen har under senare år karakteriserats av att riksstaterna, sådana de ursprungligen faststälts av riksdagen, senare kompletterats med öppna tilläggsstater, över vilka reglerats uppkomna merkostnader och över-skridanden samt även anvisats anslag för nya ändamål. Så har skett även under det löpande budgetåret, i det att 1946 års riksdag vid dess höstsession anvisat anslag å tilläggsstat I för olika ändamål.

Vissa anmälda ytterligare anslagsbehov ha befunnits påkalla framställning till 1947 års riksdag om anslag för det löpande budgetåret.

I år liksom föregående år böra till främjande av överskådligheten i statsregleringsarbetet nytillkommande framställningar om anslag å tilläggsstat, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, anmälas i två propositioner, en avgiven vid slutet av den ordinarie propositionstiden och en mot slutet av riksdagen. Sistnämnda proposition bör avses för avskrivning av å tilläggsstat äskade investeringsanslag.

De till tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår hänförliga anslagsäskanden, som ansetts böra i detta sammanhang föreläggas riksdagen, ha tidigare denna dag anmälts. En sammanställning av de beslut om förslag till riksdagen, vilka Kungl. Maj:t därvid på hemställen av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—12*) fattat, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår, att å tilläggsstaten äskas anslag om sammanlagt 3 miljoner kronor å driftbudgeten och 33 miljoner kronor å kapitalbudgeten.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—12*) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

B. Sandberg.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

A. Försvarsdepartementet.

[1.] **3. Försvarsdepartementet: Utrustning och inredning av nya lokaler, reservationsanslag.** I det under uppförande varande kanslihusannexet i Stockholm iordningställas lokaler för försvarsdepartementet. Vid anmälan i statsverkspropositionen till 1946 års riksdag (bilagan fjärde huvudtiteln s. 12) av medelsbehovet för budgetåret 1946/47 framhöll jag, att i samband med försvarsdepartementets inflyttning i de nya lokalerna erfordrades anskaffning av möbler, gardiner, armatur och annan utrustning, att därmed förenade kostnader icke kunde för det dåvarande till beloppet angivas men att möjligheter syntes föreligga att till en del bestrida ifrågakvarande utgifter från vederbörligt för armén anvisat anslag till anskaffning av intendenturmateriel samt i övrigt från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter.

Nu har, delvis med biträde av befattningshavare inom statens organisationsnämnd, verkställts utredning rörande de med försvarsdepartementets inflyttning i de nya lokalerna sammanhängande kostnaderna för anskaffning av möbler, mattor, gardiner, armatur och tekniska hjälpmedel. Därvid har förutsatts, att inom försvarsdepartementets nuvarande lokaler använda möb-

ler (textilier) i lämplig omfattning skola utnyttjas även inom de nya lokalerna. Det är emellertid uppenbart, att åtskilliga nyanskaffningar — icke minst med hänsyn till att löpande ny- eller ersättningsanskaffning för departementets del sedan lång tid i avvaktan på överflyttningen hållits tillbaka — nu äro ofrånkomliga. Härtill kommer, att särskilda medel synas böra beräknas för erforderliga renoveringar och direkta flyttningskostnader. Inom departementet verkställd överslagsberäkning har givit vid handen, att här avsedda kostnader torde kunna hållas inom en ram av 100 000 kronor. Då, enligt vad jag inhämtat, dessa kostnader icke torde kunna rymmas inom ramen för av riksdagen anvisade materielanskaffningsanslag, har jag ansett mig böra förorda att — i likhet med vad som skett för finansdepartementets del — för ändamålet erforderliga medel anvisas under ett särskilt anslag av reservationsanslags natur.

Ifrågavarande anslag synes böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsdepartementet: Utrustning och inredning av nya lokaler* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100 000.

C. Försvarskrafterna.

Marinen.

Sjukvård.

[2.] **71 a. Marinen: Bidrag till utbyggnad av länslasarettet i Karlskrona, reservationsanslag.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1943:207 har riksdagen (skrivelse nr 336) *dels* beslutat, att marinens sjukhus i Karlskrona skall nedläggas och sjukhusets uppgifter övertagas av ett till länslasarettet i Karlskrona förlagt samarbetssjukhus, *dels* bemyndigat Kungl. Maj:t att med Blekinge läns landsting träffa erforderliga avtal rörande ej mindre utbyggnad av länslasarettet i Karlskrona till samarbetssjukhus i enlighet med vissa i propositionen angivna riktlinjer än även de mellan landstinget och staten föreliggande ekonomiska och rättsliga frågorna i samband med vården av militära patienter å länslasarettet, *dels* ock till bidrag till utbyggnad av ifrågavarande länslasarett för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Genom beslut den 20 augusti 1943 har Kungl. Maj:t godkänt ett av marinförvaltningen ingivet förslag till avtal med landstinget, enligt vilket — på sätt i propositionen förutsatts — Kungl. Maj:t och kronan förbundet sig att med ett sammanlagt belopp av 3 125 000 kronor deltaga i kostnaderna för om- och tillbyggnad av länslasarettet ävensom att deltaga i kostnaderna för

vissa inventarier, inberäknat linoleummattor m. m. Vid bestämmandet av förenämnda belopp hade såsom utgångspunkt tagits en beräknad total kostnad för om- och tillbyggnaden av 5 060 000 kronor. Återstående belopp eller (5 060 000 — 3 125 000 =) 1 935 000 kronor skulle landstinget svara för. Därest de sammanlagda kostnaderna för om- och tillbyggnaden komme att överstiga eller understiga det belopp, som beräknats för företaget i dess helhet, skulle kronans andel i byggnadskostnaderna jämkas med hänsyn såväl till kronans beräknade delaktighet i byggnadskostnaderna som ock till eventuella ändringar i byggnadsprogrammet. Genom samma beslut har Kungl. Maj:t vidare förordnat ledamöter och suppleanter i den byggnadskommitté, som skulle handhava genomförandet av ifrågavarande om- och tillbyggnadsarbeten.

Sedermera har 1944 års riksdag (skrivelsen nr 4) efter förslag av Kungl. Maj:t i 1944 års statsverksproposition (s. 140) till bidrag till utbyggnad av ifrågavarande länslasarett för budgetåret 1944/45 anvisat ett reservationsanslag av 2 625 000 kronor.

Såsom bidrag till utbyggnad av länslasarettet i Karlskrona har riksdagen sålunda hittills anvisat tillhoppa (500 000 + 2 625 000 =) 3 125 000 kronor, d. v. s. det i berörda avtal angivna beloppet.

I skrivelse den 26 september 1946 har *byggnadskommittén för länslasarettet i Karlskrona* anfört i huvudsak följande.

En första byggnadsetapp beträffande utbyggnaden av länslasarettet hade i det närmaste färdigställts. I denna etapp hade ingått bland annat epidemisjukhusbyggnader samt personalbostäder. Kostnaderna för denna etapp hade tidigare beräknats till 1 743 300 kronor. De verkliga kostnaderna hade emellertid uppgått till 2 062 583 kronor. Merkostnaderna för denna etapp uppginge sålunda till 319 283 kronor. Härav hänförde sig 50 700 kronor till golvbeläggningar, vilka slutligt skulle gäldas från särskilt anslag. Av övriga merkostnader hänförde sig ett belopp av 82 082 kronor till omändrings- och utvidgningsarbeten för tillgodoseende av vårdplatser åt militärpatienter under tiden för ombyggnadsarbetena, till vilka kostnader hänsyn icke tagits vid uppgörandet av de ursprungliga kostnadsberäkningarna. Återstående merkostnader hänförde sig till prisstegring sedan tiden för uppgörandet av kostnadsberäkningarna under år 1942, vilken prisstegring kunde beräknas till i runt tal 12 %.

Kostnaderna för kvarvarande byggnadsarbeten hade tidigare beräknats till (5 060 000 — 1 743 300 =) 3 316 700 kronor. Sedan byggnadsprogrammet fastställdes, hade emellertid landstinget vid urtima möte den 5 februari 1945 beslutat, att den planerade tvättinrättningen i sjukhuset skulle utbyggas till centraltvätt för landstingets anstalter samt anvisat för utvidgningen erforderliga medel. Vid den närmare utformningen av programmet hade krav från läkarhåll framkommit på vissa ändringar och utökningar, vilka byggnadskommittén ansett sig i vissa delar böra beakta. Slutligen hade byggnadskommittén funnit, att vissa omdispositioner och utvidgningar borde vidtagas såväl ur anläggnings- och driftssynpunkt som ock med hänsyn till de stegrade krav, som på grund av den medicinska utvecklingen icke kunnat avvisas. På grund härav hade byggnadskommittén låtit företaga en översyn beträffande det återstående byggnadsprogrammet samt därvid uppgjort en kostnadsberäkning, vilken utvisade, att kostnaderna för programmet kunde

förutses bli högre än de beräknade. Höjningarna hänförde sig givetvis till stor del till inträffade prisstegringar men även till de ändringar i byggnadsprogrammet, som ansetts böra vidtagas.

Den största ökningen orsakades av den föreslagna omändringen av byggnad XIII, som skulle innehålla lasarettets specialavdelningar och de medicinska avdelningarna för militärfall. Sjukhuskorridorerna i byggnaden borde utökas från 2 meter till 2,30 meter. Vidare borde särskilda mottagningslokaler för chefsläkaren å den medicinska avdelningen för militära fall anordnas, varjämte en utökning av utrymmena för det till byggnaden förlagda centrallaboratoriet borde äga rum. Enligt det reviderade förslaget komme antalet vårdplatser för medicinska fall att nedgå från 91 till 87, vilket antal emellertid finge anses fullt tillräckligt. Genom de föreslagna omdispositionerna och utökningarna komme byggnadsvolymen att ökas från 19 240 kubikmeter till 21 775 kubikmeter. Merkostnaden för denna byggnad uppginge till 530 000 kronor, varav 288 000 kronor hänförde sig till prisstegringar och 242 000 kronor till andra kostnadsökningar. Övriga större merkostnader hänförde sig till operationspaviljongen (byggnad III) och panncentralen (byggnad XII), där kostnadsökningarna utgjorde 164 090 kronor respektive 310 800 kronor. Å andra sidan hade kostnaderna för ombyggnadsarbetena i mottagningsbyggnaden (byggnaderna IV, V och XI) på grund av vissa omdispositioner kunnat nedbringas med 112 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för såväl utförda som återstående byggnadsarbeten beräknades av byggnadskommittén uppgå till 6 523 710 kronor. För ändamålet hade riksdag och landsting anvisat 5 060 000 kronor, varjämte ett belopp av 109 050 kronor i särskild ordning av landstinget ställts till förfogande för utökning av lasarettets tvättinrättning m. m. Merkostnaderna för byggnadsprogrammets genomförande kunde sålunda beräknas till (6 523 710 — 5 060 000 — 109 050 =) 1 354 660 kronor, varav 693 370 kronor hänförde sig till prisstegringar och 661 290 kronor å utökningar utöver det ordinarie programmet.

För gäldande av merkostnaderna borde kronan tillskjuta ett belopp av 877 080 kronor samt landstinget ett belopp av 477 580 kronor.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har i yttrande framhållit, bland annat, att en översyn av det militära vårdplatsbehovet vid lasarettet borde företagas med ledning av de erfarenheter, som kunde ha framkommit efter beredskapens upphörande. Det förefölle icke uteslutet, att en minskning av platsantalet skulle kunna ske och att byggnadskostnaderna för byggnad XIII härigenom skulle kunna förbilligas. Byggnadskommittén hade under hand förklarats sig icke ha något att erinra mot en dylik utredning. Vid sådant förhållande ansåge sig sjukvårdsförvaltningen icke i förevarande läge böra avge yttrande över den nu föreslagna utformningen av byggnad XIII. Vad beträffade den övriga delen av det utökade byggnadsprogrammet syntes detta innebära en väsentlig förbättring i drifts- och vårdtekniskt hänseende i jämförelse med det ursprungliga programmet. Sjukvårdsförvaltningen finge för sin del tillstyrka, att kronan påtog sig de merkostnader, som belöpte på kronan i vad det gällde det nu återstående byggnadsprogrammet, dock med undantag för byggnad XIII, samt att beträffande sistnämnda byggnadsprojekt en omprövning borde ske genom byggnadskommitténs försorg i samråd med sjukvårdsförvaltningen.

Sedan byggnadskommittén med anledning härav under hand erhållit i uppdrag att i samråd med sjukvårdsförvaltningen verkställa den ifrågavarande utredningen rörande det militära vårdplatsbehovet vid länslasarettet, ha kommittén och sjukvårdsförvaltningen i gemensamt yttrande anfört i huvudsak följande.

Sjukvårdsförvaltningen hade till kommitténs förfogande ställt uppgifter dels rörande beläggningen med militära patienter å den militärmedicinska avdelningen, vilken i provisoriska lokaler varit i verksamhet alltsedan marinen sjukhus nedlades i juli 1945, dels angående beläggningen å truppförbandssjukhusen vid i Karlskrona förlagda förband (örlogsstationen, flottans sjömansskola och Karlskrona kustartilleriregemente). Uppgifterna, som avsågo tiden 1 oktober 1945—30 september 1946, utvisade beträffande den militärmedicinska avdelningen å lasarettet, att under en period av omkring tre månader från mitten av januari till mitten av april 1946 mellan 60 och 90 sängar, därunder en kortare tid mer än 90 sängar, varit belagda med militära patienter. Under återstående delen av den tid uppgifterna avsågo hade de militära patienterna uppgått till omkring 60, och tidvis — särskilt under sommarmånaderna — icke obetydligt understigit denna siffra. Beträffande truppförbandssjukhusen framginge av uppgifterna, att beläggningen, fransett en period av ökad sjuklighet under början av 1946, icke uppgått till sjukhusens fulla kapacitet.

Sjukvårdsförvaltningen hade med ledning av nämnda beläggningsuppgifter ifrågasatt en minskning av antalet vårdplatser å den militärmedicinska avdelningen från 87 — vartill antalet platser å avdelningen bestämts enligt byggnadskommitténs senaste förslag — till 58, innebärande en reducering med en vårdenhets om 29 sängar. Sjukvårdsförvaltningen hade härvid erinrat om att för militärt behov disponerades, förutom den militärmedicinska avdelningen, 40 sängar å kirurgisk avdelning, 15 sängar å specialavdelningar, 80 sängar i en beredskapsavdelning samt 80 sängar i två nu färdigställda baracker, förlagda i anslutning till lasarettet. Under förutsättning att beläggningen på den militärmedicinska avdelningen under ovan berörda tidsperiod kunde läggas till grund för beräkningen av vårdplatsbehovet under kommande tid, borde sålunda avdelningen utan olägenhet kunna begränsas till 58 sängar. Det vore emellertid tänkbart, att speciella omständigheter under den angivna tidsperioden möjligen kunde ha föranlett en mindre beläggning på den militärmedicinska avdelningen än som under vanliga förhållanden borde beräknas. För att få denna fråga belyst hade beläggningsuppgifterna underställts chefen för marinen, som emellertid av bland annat beredskapsskäl avstyrkt en reducering av antalet vårdplatser på militärmedicinska avdelningen.

Även om vissa skäl för en reducering av avdelningens vårdplatsantal syntes föreligga, utgjorde dock den hittills vunna erfarenheten ej tillräcklig grund för ett definitivt ställningstagande i frågan.

Kostnaden för den vårdenhets, som ifrågasatts skola utgå, hade beräknats till cirka 4 500 kronor per vårdplats eller tillhopa cirka 127 000 kronor. Till detta belopp kunde besparingen för kronans del beräknas, om vårdenhetsen i fråga icke byggdes. Om vårdenhetsen under större delen av året icke skulle bli tagen i anspråk för militärmedicinsk bruk, komme densamma med till visshet gränsande sannolikhet att utnyttjas för civilt behov. Med hänsyn till den relativt ringa kostnaden för vårdenhetsen syntes det därför angeläget, att avdelningen komme till stånd. Kommittén hade med anledning härav övervägt möjlighetsen att erbjuda landstinget vårdenhetsen till ett pris av 127 000 kronor. Emellertid ville kommittén, under beaktande av chefens för marinen yttrande, icke för närvarande förorda detta.

Med hänvisning till det anförda finge byggnadskommittén och sjukvårdsförvaltningen föreslå, att den planerade militärmedicinska avdelningen utbyggdes i planerad omfattning.

Landstingets förvaltningsutskott har sedermera i särskild skrivelse förklarat, att utskottet å landstingets vägnar förbunde sig att, därest det efter fem år skulle visa sig, att kronan icke behövde disponera ifrågavarande sjukvårdsenhet, upptaga förhandlingar angående inlösen av densamma till självkostnadspris, beräknat till 127 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har Kungl. Maj:t och kronan såsom bidrag till kostnaderna för om- och tillbyggnad av länslasarettet i Karlskrona tillskjutit ett belopp av 3 125 000 kronor. Enligt det av Kungl. Maj:t med riksdagens bemyndigande träffade avtalet med Blekinge läns landsting skulle, därest de sammanlagda kostnaderna för om- och tillbyggnaden komme att över- eller understiga det belopp, som beräknats för företaget i dess helhet, kronans andel i byggnadskostnaderna jämkas med hänsyn såväl till kronans beräknade delaktighet i byggnadskostnaderna som ock till eventuella ändringar i byggnadsprogrammet. Sedan nu en första etapp av byggnadsprogrammet färdigställts och slutliga planer utarbetats beträffande återstående arbeten, har det visat sig, att de tidigare beräknade kostnaderna för byggnadsprogrammet i dess helhet komma att ökas med omkring 1 355 000 kronor. Av kostnadsökningen hänföra sig i avrundade tal 695 000 kronor till prisstegringar och 660 000 kronor till utökningar utöver det tidigare avsedda programmet.

De ursprungliga kostnadsberäkningarna uppgjordes år 1942. Prisstegringen sedan dess har beräknats till 12 %. Gentemot beräkningen av merkostnaderna i denna del har jag intet att erinra.

Beträffande merkostnaderna i övrigt ha utförts vissa undersökningar beträffande möjligheterna att nedbringa det ytterligare medelsbehovet genom att utesluta en vårdavdelning om 29 sängar å den militärmedicinska avdelningen. Härigenom skulle en kostnadsbesparing av 127 000 kronor uppnås för kronan. För egen del är jag, med hänsyn till numera föreliggande erfarenheter, benägen antaga att den militärmedicinska avdelningen överdimensionerats och att man följaktligen redan nu kan räkna med att, om programmet fullföljes i beslutad omfattning, det blir civila patienter och icke militära som komma att belägga ett ej obetydligt antal platser i den militärmedicinska avdelningen. Med landstinget ha därför skett överläggningar vilka lett till ett uttalande från landstingets sida av innebörd att landstinget vore villigt att träda i förhandlingar om inlösen av den förutnämnda vårdavdelningen om 29 sängar, därest det efter fem år skulle visa sig att kronan icke behöver disponera densamma. Då överskottsplatserna kunna ställas till sjukvårdens förfogande för ett exceptionellt lågt pris — omkring 4 500 kronor per vårdplats — och ett stort behov av dessa platser torde föreligga för den civila sjukvården, lärer det icke vara välbetänt att nu överväga en reduktion av byggnadsprogrammet på den grund att landstinget icke i detta sammanhang gäldar merkostnaderna. Jag förordar därför, att den militärmedicinska av-

delningen utbygges till avsedd storlek och att statsverket bestrider kostnaderna jämväl till den del de belöpa på de överskjutande platserna, varvid dock förutsättes, att frågan om bestridandet slutligt av de sistnämnda kostnaderna blir föremål för förhandlingar framdeles med landstinget. De ändringar i byggnadsprogrammet i övrigt som föreslagits synas vara ändamålsenliga och lämpliga, varför jag förordar, att för ändamålet erforderliga ytterligare medel ställas till förfogande.

Byggnadskommittén har uppgjort förslag till uppdelning av merkostnaderna, enligt vilket kronan skall tillskjuta ett belopp av 877 080 kronor och landstinget ett belopp av 477 580 kronor. Då den föreslagna uppdelningen av kostnaderna — med nyss angiven reservation — icke givit mig anledning till huvudsaklig erinran, beräknar jag för gäldande av nu ifrågavarande merkostnader ett belopp av i avrundat tal 880 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till utbyggnad av länslasarettet i Karlskrona* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 880 000.

Flygvapnet.

Flygmateriel m. m.

[3.] **Viss materielanskaffning för flygvapnet.** Sedan 1945 års riksdag (proposition nr 79, punkt 2; riksdagens skrivelse nr 100) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisat ett reservationsanslag av 250 000 kronor till inköp av ett sjöflygplan, har för flygvapnets räkning, såsom komplettering av den tidigare ambulansflygmaterielen, anskaffats ett för räddningstjänst avsett tremotorigt sjöflygplan av typen Dornier Do 24.

Med erinran härom hemställde flygförvaltningen i sin skrivelse den 20 augusti 1946 med medelskändan för budgetåret 1947/48 om anvisande av medel, 5 000 000 kronor, för anskaffning av ytterligare ett antal för räddningstjänst lämpliga flygplan. Till stöd för förslaget framhölls, att det för ett land med Sveriges topografi — omflutet av vatten, rikt på sjöar och stora otillgängliga vildmarksområden — vore av vikt att under såväl fred som krig förfoga över en snabbt arbetande organisation, som kunde utöva räddningstjänst för att bispringa människor, vilka genom nöd hamnat i havet eller i vildmark. En sådan räddningstjänst syntes främst böra organiseras för flygvapnets behov med beaktande av att även den civila luftfartens och sjöfartens liksom eljest inträdande behov av hjälpåtgärder skulle kunna tillgodoses. Den åsyftade anskaffningen avsåg i första hand tio för räddningstjänst lämpade sjöflygplan.

I skrivelse den 6 september 1946 har nu *flygförvaltningen* hemställt om bemyndigande att med ianspråktagande av tillgängliga medel inköpa fyra sjöflygplan för räddningstjänst jämte reservdelar för högst 1 800 000 kronor. Till stöd för förslaget har ytterligare anförts i huvudsak följande.

Den flygande personalen vore så dyrbar, att inga åtgärder, som kunde bidra till dess räddning ur nödläge, finge försummas. Även ur psykologisk synpunkt vore en räddningsorganisation värdefull. Enligt samstämmiga erfarenheter från deltagarna i det nu avslutade kriget stärktes i hög grad den flygande personalens anda genom vetskapen att vid haveri eller nödlandning en effektiv räddningsorganisation snabbt trädde i funktion. Även för den civila luft- och sjöfarten vore en effektiv räddningsorganisation av stort värde. Den internationella sammanslutningen för reglering av civil lufttrafik hade i sina rekommendationer framhållit värdet av en effektiv räddningstjänst inom anslutna länder. Möjlighet syntes nu föreligga att för fördelaktigt pris förvärva ett antal amerikanska sjöflygplan med lämpliga egenskaper — lång flygtid, god lastförmåga och stor sjövärdighet. Genom den föreslagna anskaffningen skulle vinnas en välbehövlig förstärkning av den fåtaliga och föråldrade räddningsmaterielen, varjämte erfarenheter av värde för den fortsatta utbyggnaden av räddningsorganisationen skulle kunna erhållas.

Flygförvaltningen har vidare i skrivelse den 25 oktober 1946 hemställt om bemyndigande att för högst 775 000 kronor inköpa två eller tre stabs- och transportflygplan samt till stöd för denna framställning anfört i huvudsak följande.

I samband med de senaste årens omfattande utbyggnad av flygvapnet hade behovet av transportflygplan ökats. Transporter luftledes inom och utom landet förekomme numera vid flygvapnet i stor utsträckning — större övningar och inspektioner samt hämtning av i utlandet inköpta flygplan m. m. Tid efter annan hade flygvapnet därjämte att verkställa transportflygning för överbefälhavarens och de andra försvarsgrenarnas räkning. Framdeles syntes man också få räkna med att civila myndigheter komme att göra anspråk på transport luftledes genom flygvapnets försorg. Flygvapnet disponerade för närvarande ett enda transportflygplan. Då det ökade transportbehovet icke kunde tillgodoses med anlitande av detta flygplan, funne flygförvaltningen det vara erforderligt, att ämbetsverket bereddes möjlighet att anskaffa två eller tre för ändamålet lämpliga flygplan.

Flygförvaltningen har föreslagit, att kostnaderna för sistnämnda anskaffning skola bestridas av tillgänglig behållning av det för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget av 50 450 000 kronor till Materielanskaffning för jaktflottiljer m. m.

Överbefälhavaren har tillstyrkt, att de föreslagna anskaffningarna komma till stånd.

*Departements-
chefen.*

Det enligt 1945 års riksdags beslut anskaffade sjöflygplanet har medfört en avsevärd förbättring av flygvapnets möjligheter att vid inträffade eller befarade olyckor i luften eller till sjöss organisera en effektiv spanings- och räddningstjänst. Denna räddningstjänst är i första hand avsedd för flygvapnets behov. Emellertid torde den vara av stort värde även för civila ändamål, främst sjöfarten. Det redan anskaffade sjöflygplanet — liksom de flygplan, som nu föreslås till anskaffning — äro nämligen mycket lämpliga för bispringande av nödställda på öppna havet, även i hård sjö.

Om en godtagbar beredskap i detta hänseende skall kunna upprätthållas för hela landet — för både civila och militära behov — synes en utbyggnad

av organisationen ofrånkomlig. Då möjlighet nu föreligger att på goda villkor förvärva för ändamålet lämpliga flygplan, föreslår jag, att denna beredskapsorganisation utbygges. Jag kan emellertid icke tillstyrka, att för ändamålet avses större belopp än 1 200 000 kronor. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av flygförvaltningen inom ramen för detta belopp besluta om anskaffningens omfattning. Då närmare erfarenheter böra avvaktas, innan flygvapnets bestånd av större räddningsplan ytterligare förstärkes, räknar jag med att det av flygförvaltningen för nästa budgetår äskade beloppet för utbyggnad av räddningstjänsten skall kunna nedbringas med omkring 3 500 000 kronor.

Flygvapnets tillgång på transportflygplan är uppenbarligen otillfredsställande, och jag tillstyrker därför, att flygförvaltningen bemyndigas anskaffa sådana plan inom ramen för det av ämbetsverket angivna beloppet, 775 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för här ifrågavarande materielanskaffningar skulle enligt det föregående utgöra (1 200 000 + 775 000 =) i runt tal 2 000 000 kronor. Från flygförvaltningen inhämtade uppgifter utvisa, att å det av ämbetsverket omnämnda anslaget till materielanskaffning för jaktflottiljer m. m. finnes en odisponerad behållning av omkring 2 300 000 kronor. Jag föreslår, att av detta belopp högst 2 000 000 kronor må disponeras för den av mig tillstyrkta materielanskaffningen. Då det är önskvärt, att ifrågavarande anslag snarast möjligt slutredovisas, föreslår jag, att nyssberörda belopp, 2 000 000 kronor, överföres till reservationsanslaget till anskaffning av flygmateriel. Härav följer, att beloppet, i den mån det ej tages i anspråk för den i det föregående angivna anskaffningen, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kan användas för andra med sistnämnda anslag avsedda ändamål.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av behållningen å det för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget Materielanskaffning för jaktflottiljer m. m. ett belopp av 2 000 000 kronor må överföras till reservationsanslaget Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel att disponeras på sätt i det föregående angivits.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

C. F. von Horn.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.

Femte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, och statsrådet Mossberg anmäla härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, statsrådet Möller beträffande punkten 1 och statsrådet Mossberg beträffande punkterna 2 och 3. Föredragandena yttra därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.

[1.] **Försäkringsrådet: Avlöningar.** I gällande avlöningsstat för försäkringsrådet är upptagen bland annat en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 76 500 kronor.

Genom beslut den 18 maj 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t försäkringsrådet att förordna två befattningshavare hos rådet i lägre lönegrad än den 24:e att vara tillfälliga föredragande med rätt för envar av dem att — utöver lön å egen befattning — härför uppbära en särskild ersättning motsvarande vad som skulle hava tillkommit honom vid vikariat å förste byråsekreterartjänst hos rådet. Vidare förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta för rådet att — utöver förut befintlig amanuenspersonal — anställa ytterligare två amanuenser. Dessa voro avsedda att inom amanuensgruppen ersätta de två befattningshavare, som med bibehållande av lön å egen befattning förordnades såsom tillfälliga föredragande. — För berörda anordning äro medel beräknade under rådets icke-ordinariepost.

Sedermera har emellertid Kungl. Maj:t genom beslut den 14 juni 1946 medgivit, att två tjänstemän med lön enligt civila avlöningsreglementet eller 1 avd. civila icke-ordinariereglementet, vilka efter förordnandets kungörande till ansökning i den ordning, som vore stadgad för tillsättande av extra ordinarie förste byråsekreterarbefattning (Eo 24) hos försäkringsrådet, förordnades att bestrida göromål, vilka eljest ankomme på extra ordinarie förste byråsekreterare, finge uppbära vikariatslön enligt härutinnan gällande bestämmelser. Detta medgivande avsåg att ersätta den i beslutet den 18 maj 1945 avsedda anordningen.

Sedan ifrågavarande två förordnanden i vederbörlig ordning kungjorts till ansökan lediga och till rådet inkomna ansökningar överlämnats till Kungl. Maj:t, har Kungl. Maj:t genom beslut den 11 oktober 1946 förordnat två hos försäkringsrådet anställda befattningshavare att tills vidare inom rådet bestrida göromål, som eljest ankomme på extra ordinarie förste byråsekreterare hos rådet, samt förklarar, att ifrågavarande befattningshavare på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 14 juni 1946 under tiden för förordnandena skulle äga uppbära vikariatslön.

I skrivelse den 29 november 1946 har *försäkringsrådet* hemställt, att ifrågavarande anslagspost måtte för budgetåret 1946/47 få överskridas med 3 750 kronor. Detta belopp utgör skillnaden mellan kostnaden för vikariatslön enligt beslutet den 14 juni 1946 för två tjänstemän under tiden 12 oktober 1946—30 juni 1947 eller 12 350 kronor å ena sidan och kostnaden under samma tid för den i beslutet den 18 maj 1945 avsedda anordningen eller 8 595 kronor å andra sidan.

*Departements-
chefen.*

Försäkringsrådet har under hand upplyst, att icke-ordinarieposten för rådet icke lämnar utrymme för täckande helt eller delvis av merkostnaden för två tillfälliga föredragande hos rådet enligt beslutet den 14 juni 1946. Jag tillstyrker därför, att riksdagens medgivande inhämtas till att denna anslagspost för löpande budgetår överskrides med högst 3 750 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för försäkringsrådet upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1946/47 överskridas med högst 3 750 kronor.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[2.] 68 a. **Vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag förut denna dag anfört i samband med äskande av anslag för budgetåret 1947/48 till vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor (1947 års statsverksproposition, V. punkt 179) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 60 000.

G. Diverse.

[3.] **13. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 800 000 kronor. Vid budgetårets ingång fanns å anslaget en reservation av cirka 22 800 kronor, varför det för budgetåret disponibla beloppet utgör 822 800 kronor.

Utgifterna för ändamålet uppgingo för budgetåret 1945/46 till inalles 1 111 243 kronor. De mest kostnadskrävande kommittéerna voro socialvårds-kommittén, 1941 års befolkningsutredning, statens sjukhusutredning av år 1943, parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst, bostadssociala utredningen och kommittén för partiellt arbetsföra. Samtliga nyssnämnda kommittéer ha fortsatt sitt arbete under innevarande budgetår. Förevarande anslag har till följd härav blivit starkt belastat. Förbrukningen till och med utgången av november 1946 har utgjort i runt tal 570 000 kronor. Även om vissa av de nu arbetande utredningarna kunna beräknas komma att avsluta eller inskränka sitt arbete under första halvåret 1947, torde genom ökade utgifter för andra redan tillsatta kommittéer samt behov av att igångsätta ytterligare utredningar någon nedgång i de sammanlagda utgifterna knappast vara att förvänta. Det för kommittéer och utredningar genom sakkunniga erforderliga tilläggsanslaget torde med hänsyn härtill kunna beräknas till 500 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Sundkler.

Egentliga statsutgifter.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler här-
efter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden
angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret
1946/47 samt anför därvid följande.

A. Kommunikationsdepartementet.

[1.] **Kommunikationsdepartementet: Avlöningar.** Jag har i annat sam-
manhang denna dag förordat vissa utökningar av personalen inom kom-
munikationsdepartementet. Beträffande skälen härför torde jag få hänvisa
till den i statsverkspropositionen (Bil. 8, punkt 1) lämnade redogörelsen. Re-
dan innevarande budgetår har emellertid ökningen av arbetsbördan blivit
så betydande, att en förstärkning av personalen befunnits oundgängligen
nödvändig. Under senare hälften av 1946 ha sålunda ytterligare en ama-
nuensaspirant, en vaktmästare och ett skrivbiträde måst nyanställas. Vi-
dare har ett ordinarie kanslibitråde befordrats till extra ordinarie kansli-
skrivare. Härigenom kommer belastningen på anslagsposten till avlöningar
till icke-ordinarie personal att ökas på ett sätt, som icke varit förutsett vid
anslagsberäkningen hösten 1945. Ökningen torde kunna beräknas till i runt
tal 12 500 kronor. Kungl. Maj:t torde böra utverka riksdagens bemyndigande
att medgiva överskridande av posten med nämnda belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att den i avlöningsstaten för kommunikationsdepartementet uppförda anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal må under budgetåret 1946/47 överskridas med högst 12 500 kronor.

H. Diverse.

[2.] **10. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Under återopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen (Bil. 8, punkt 87) av frågan om anslag till förevarande ändamål för nästa budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Fredric Hawerman.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] **7. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 500 000 kronor. Inom finansdepartementet pågår för närvarande ett antal relativt kostnadskrävande utredningar. Härvid märkes i första hand 1945 års lönekommitté jämte därtill anslutna speciallöneutredningar. Belastningen på anslaget uppgick vid årsskiftet till i runt tal 400 000 kronor, om man bortser från kostnaderna för 1944 års nykterhetskommitté, för vilken jag under nästkommande punkt äskar särskilt anslag. Inberäknat reservation från budgetåret 1945/46 återstår endast ett belopp av omkring 150 000 kronor. Då det synes erforderligt att de arbetande kommittéerna, särskilt då lönekommittén, beredas tillfälle att med oförändrad arbetstakt fullfölja sina utredningsuppgifter under innevarande budgetår synes anslaget nu böra förstärkas. Med hänsyn till belastningen å anslaget synes denna förstärkning icke kunna sättas till lägre belopp än 300 000 kronor.

Under återropande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300 000.

[2.] **7 a. 1944 års nykterhetskommitté, reservationsanslag.** I skrivelse den 28 juni 1943 (nr 455) anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en förutsättningslös och allsidig utredning angående den svenska nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning. I anledning härav tillsattes med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1944 en kommitté för utredning av nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning, vilken antagit benämningen 1944 års nykterhetskommitté.

Kommittén har efter vederbörligt tillstånd igångsatt ett flertal utredningar och undersökningar och bland annat påbörjat en undersökning angående alkoholvanornas omfattning och verkningar samt deras samband med gällande restriktionssystem, vilken har beräknats komma draga en kostnad av omkring 170 000 kronor. Om denna undersökning har nykterhetskommittén i skrivelse den 23 oktober 1946 anfört i huvudsak följande.

Undersökningen avser att tillsammans med en redan verkställd gallupundersökning utgöra den grundläggande allmänna utredning om alkoholbrukets olika verkningar i vårt land, som kommittén anser nödvändig för att klarlägga av vilken storleksordning alkoholproblemet för närvarande är, i vilken växelverkan alkoholens skadegörelser står till andra sociala företeelser och vilka möjligheter samhället äger att genom olika ingripanden påverka utvecklingen. Den avser dessutom att belysa restriktionssystemets verkningar och praktiska tillämpning samt att ge hållpunkter för ett närmare bedömande av bakgrunden till ungdomens alkoholvanor.

Undersökningen är avsedd att utföras på det urval av befolkningen, omfattande ca 140 000 personer (motsvarande ca 40 000 hushåll), som statistiska centralbyrån utvalt ur 1945 års folkräkning för vissa statistiska undersökningar (den s. k. bottensamplingen). För dessa personer skulle bearbetas uppgifter, som insamlats från folkräkningen och allmänna bostadsräkningen, ävensom särskilt införskaffade uppgifter ur straffregistret och de kommunala socialregistren. De grundläggande uppgifterna om rusdrycksinköp och nykterhetsanmärkningar skulle inhämtas ur systembolagens registermaterial, vilkas i sitt slag unika uppgifter härigenom för första gången skulle göras till föremål för en mera ingående bearbetning. För ungdomens del erhålles dessutom uppgifter genom direkt utfrågning.

Vad kommittén med ledning av de nämnda uppgifterna väntar sig få utrett, kan sammanfattas i sju punkter:

1. Alkoholvanornas omfattning och utformning hos olika samhällsgrupper.
2. Alkoholkonsumtionens förändringar hos olika samhällsgrupper under de senaste femton åren. Denna del av undersökningen är avsedd att utföras endast på en mindre del av materialet.
3. Alkoholproblemet ur social synpunkt med särskild hänsyn till hur samhällets hjälpverksamhet fördelar sig på de olika alkoholvanegrupperna.
4. Alkoholutgifterna hos olika samhällsgrupper.
5. Restriktionssystemets effektivitet och praktiska tillämpning.
6. Den socialpsykologiska bakgrunden till ungdomens alkoholvanor.
7. Orsakerna till att vissa ungdomar hemfalla åt missbruk.

En provundersökning på samma uppgiftsmaterial har företagits under ledning av professor Gunnar Dahlberg. Erfarenheterna från denna har varit föremål för ytterligare utredning genom kommitténs sekretariat, varvid möjligheterna till en detaljerad bearbetning ingående diskuterats.

Uppgifterna från systembolagens registermaterial kan i huvudsak endast ge upplysningar angående personer över 25 år. Då emellertid flertalet personer, som erhåller motbok, redan tidigare torde ha förvärvat alkoholvanor av viss omfattning och fått sin inställning till alkoholbruk och nykterhetslagstiftning bestämd, är det nödvändigt att ägna särskild uppmärksamhet åt ungdomens alkoholvanor mot bakgrunden av dess fritidssysselsättningar, uppfostrings- och hemförhållanden. Erforderliga uppgifter härom synes endast kunna erhållas genom direkt utfrågning. Denna särskilda undersökning är avsedd att av kostnadsskäl begränsas till hälften av de i den s. k. botten-samplingen ingående personerna mellan 17 och 26 år, eller ca 10 000 personer. Beträffande dessa personer kan uppgifterna ur folkräkningen, bostadsräkningen, straffregistret, systembolagsregistren och socialregistren sammanställas med intervjuledes inhämtade uppgifter, vilket innebär att materialet kan användas för en ingående bearbetning. Intervjuarna har kommittén för avsikt att utvälja genom länsnykterhetsnämndernas ombudsmän i samarbete med de ledande personerna inom de politiska ungdomsorganisationernas lokalavdelningar. Vid planerandet har hänsyn tagits till en mindre provundersökning som företagits av kommitténs sekretariat.

För att få ytterligare belysning av ungdomsfylleriets och även alkoholismens orsakssammanhang avser kommittén att dessutom inhämta motsvarande intervjuuppgifter från ca 2 000 ungdomsfyllerister och unga brottslingar och — för att få jämförelsematerial av annan art — från ca 1 000 folkhögskoleelever. I dessa fall skulle uppgifterna inhämtas genom nykterhets- och barnavårdsnämnder, resp. genom anstalter och skolor.

Kostnaderna för undersökningen kan inte exakt angivas, då några helt jämförbara utredningar inte tidigare torde ha företagits. Kommittén har förutsatt att inga särskilda kostnader behöves beräknas för systembolagens, nykterhetsnämndernas och socialregistrens medverkan och inte heller för inhämtande av uppgifter från ungdomsvårdens yrkesskolor, fångvårdsanstalterna och folkhögskolorna. Vid beräkningen har kommittén vidare utgått ifrån att inhämtande och granskning av uppgifter från socialregister och nykterhetsnämnder samt maskinbearbetningen skulle utföras av socialstyrelsens statistiska byrå till självkostnadspris. Enligt vad kommittén under hand inhämtat synes möjligheter härtill finnas.

Under ovan angivna förutsättningar har kommitténs ungefärliga beräkning givit följande resultat.

Urval, formulär, utsändning	kronor	25 600
Uppgifter från socialregistren (socialstyrelsens kostnader) . .	»	2 700
Kostnader för intervjuer (2 kr. per intervju till intervjuarna, resekostnader, kostnader för länsnykterhetsnämnderna m. m.)	»	31 200
Granskning och kodifiering av uppgifter	»	26 300
Maskinbearbetning (socialstyrelsens kostnader)	»	31 100
Tabulering och maskinskrivning	»	5 300
Arbetsledare, 1½ år	»	20 000
Amanuens, 1 år	»	6 000
Oförutsedda kostnader	»	14 000

Summa kronor 172 200.

Genom beslut den 22 november 1946 har Kungl. Maj:t anvisat ett belopp av 15 000 kronor för undersökningens påbörjande.

Departements-
chefen.

Det synes angeläget, att nykterhetskommittén erhåller möjlighet att fullfölja denna undersökning. Riksdagen torde emellertid med hänsyn till kostnadernas omfattning böra erhålla tillfälle att taga ställning till frågan.

Kostnaderna för kommittén ha hittills avförts å sjunde huvudtitelns reservationsanslag för kommittéer och utredningar genom sakkunniga. De utgjorde för budgetåret 1945/46 närmare 44 000 kronor och beräknas inklusive de sammanlagda kostnaderna för förenämnda undersökning under innevarande budgetår uppgå till ca 250 000 kronor. Med hänsyn till storleken av ifrågavarande kostnader och utredningens speciella karaktär synes det lämpligt, att särskilda medel anvisas för bestridande av kostnaderna för löpande budgetår. För ändamålet torde böra å tilläggsstat till riksstaten uppföras ett reservationsanslag å 250 000 kronor. Från detta anslag bör ersättning tillföras sjunde huvudtitelns kommittéanslag för redan bestridda utgifter för kommittén, såvitt de avse budgetåret 1946/47. I fråga om anslag för nästa budgetår har framställning gjorts vid anmälan av sjunde huvudtiteln i statsverkspropositionen.

På grund av det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till 1944 års nykterhetskommitté å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 250 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

B. Sandberg.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Åttonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne, anmäler härfter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[1.] **Farmaceutiska institutet: Avlöningar.** I samband med den vid 1942 års riksdag beslutade tjänsteförteckningsrevisionen (1942 års statsverksproposition, bilagan Utgifter å riksstaten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor och bilagan åttonde huvudtiteln, s. 212 f.; riksdagens skrivelse nr 16 och nr 8, punkten 85) uppflyttades från och med den 1 juli 1942 bland annat två laboratorsbefattningar vid farmaceutiska institutet från lönegraden A 22 till lönegraden Eo 24. Förändringen av ifrågavarande tjänster föranledde, vid en tillämpning av de av Kungl. Maj:t genom cirkulär den 5 juni 1942 (nr 362) meddelade bestämmelserna angående löneklassplacering i vissa fall av befattningshavare, som med anledning av tjänsteförteckningsrevisionen inom allmänna civilförvaltningen övergått till befattning inom högre lönegrad, ingen omedelbar löneklassuppflyttning för deras innehavare. Med stöd av ett därom av 1943 års riksdag fattat beslut (riksdagens skrivelse nr 331) föreskrev Kungl. Maj:t emellertid sedermera — med ändring av omförmälda tidigare bestämmelser — genom cirkulär den 30 juni 1943 (nr 580), att de i

civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet meddelade föreskrifterna om löneklassplacering vid befordran skulle, räknat från och med den 1 juli 1942, äga tillämpning i de med nyssnämnda bestämmelser åsyftade fallen.

Sedan styrelsen för farmaceutiska institutet i skrivelse den 12 november 1946 — med förmälan att förberörda två laboratorer genom förbiseende av bestämmelserna i 1943 års cirkulär icke kommit i åtnjutande av den löneklassplacering, vartill de enligt dessa varit berättigade — hemställt, att den under avlöningsstaten för institutet upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal måtte för utbetalande av dem efter löneklassuppflyttning tillkommande avlöningsmedel få överskridas med visst belopp, har Kungl. Maj:t genom beslut den 20 december 1946 medgivit, att omförmälda anslagspost finge för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1946/47 överskridas med högst 4 400 kronor.

Det sålunda medgivna överskridandet har jag ansett böra anmälas för riksdagen.

H. Allmänna läroverken m. m.

[2.] **25 a. Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** I 1946 års åttonde huvudtitel, s. 253 ff. och 278 ff., förordades i anslutning till av 1944 års lönekommitté för privatläroverken framlagda förslag en viss förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen för kvinnliga heltidsanställda föreståndare och ämneslärare vid privatläroverken samt heltidsanställda lärarinnor och timplärlarinnor vid handarbetsseminarierna, fackskolan i Uppsala och skolköksseminarierna i Stockholm och Göteborg. I en vid 1946 års riksdag väckt motion (II: 330) hemställdes, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 3 angående provisorisk förbättring av löneställningen för statstjänare måtte besluta, att denna även skulle avse personalen vid det statsunderstödda högre skolväsendet. I anledning av motionen framhöll statsutskottet (utl. 1946: 8) bland annat, att utskottet visserligen funnit vad motionären anfört äga ett visst berättigande, men att utskottet icke funne sig berett att föreslå en ändring av de av departementschefen förordade grunderna för den tillfälliga löneförbättringen. Det syntes böra ankomma på 1944 års lönekommitté för privatläroverken att taga förevarande fråga under närmare omprövning och för Kungl. Maj:t framlägga det förslag, vartill omständigheterna kunde giva anledning.

Motionen föranledde ingen riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag om viss förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen.

Skolöverstyrelsen har i samband med sina anslagsäskanden beträffande privatläroverken för nästa budgetår överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd, till överstyrelsen ingiven framställning om provisorisk avlöningsförstärkning till timplärlare vid de statsunderstödda privatläroverken i Stockholm och i anslutning därtill anfört följande.

Enligt överstyrelsens mening kunna bärande skäl anföras för ökat statsbidrag även till timplärare. Den ifrågasatta ökningen bör emellertid även avse övningslärare och givetvis tim- och övningslärare vid samtliga statsunderstödda privatläroverk. Med anledning av statsutskottets uttalande vid behandlingen av motionen II: 330 torde det närmast ankomma på 1944 års lönekommitté att överväga och framlägga förslag om en uppräkningskommission till lärarlönerna vid dessa läroverk. Därvid torde även tim- och övningslärarnas löner bli föremål för omprövning. Med hänsyn härtill tillåter sig överstyrelsen föreslå, att förevarande underdåniga framställning överlämnas till kommittén för beaktande vid avgivandet av berörda förslag.

Sedan 1944 års lönekommitté anmodats avgiva yttrande i ärendet, har kommittén i två särskilda skrivelser den 16 november 1946 avgivit förslag dels rörande särskilt lönetillägg för lärarpersonalen vid ifrågavarande läroanstalter under budgetåret 1946/47, vartill medel borde anvisas å tilläggsstat för nämnda budgetår, dels ock rörande liknande tillägg för budgetåret 1947/48. Till sistnämnda förslag har jag tagit ställning under punkten 179 i årets åttonde huvudtitel. I förevarande sammanhang skall sålunda beröras förslaget om särskilt lönetillägg för innevarande budgetår.

Kommittén framhåller, att när kommittén den 12 november 1945 avgav sitt förslag om förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen den icke hade kännedom om att förslag skulle komma att framläggas om tillfälligt lönetillägg för första halvåret 1946 och provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1946/47 åt befattningshavare bland annat vid statliga läroverk och högre kommunala skolor och icke heller om att ersättningarna till timplärare i läroämnena och övningsämnena vid nämnda läroanstalter skulle komma att höjas. Genom nämnda åtgärder hade den av kommittén åsyftade förbättringen av lönerna i relation till lärarlönerna vid statliga och högre kommunala läroanstalter icke ernåtts. Det vore därför angeläget, att åtgärder i sådant syfte nu vidtoges. Kommittén framhåller därvid att, enär kommittén vore beroende av andra utredningars arbetsresultat, den icke för närvarande ansåge sig kunna framlägga något förslag till definitiv lönereglering för privatläroverkens lärare.

Kommittén funne sig icke kunna ifrågasätta, att ändring med retroaktiv giltighet vidtoges av de belopp, som efter beslut av 1946 års riksdag utgå i tillfällig löneförbättring för innevarande budgetår. Kommittén har därför föreslagit, att utjämning av skillnaden i löneläge sker i form av ett särskilt lönetillägg, anvisat å tilläggsstat.

Beträffande storleken av lönetillägget anför kommittén.

För att fullt motsvara den avlösningsförbättring, lärarna vid de statliga och högre kommunala skolorna erhållit för budgetåret 1946/47, skulle lönetillägget utgå med belopp, motsvarande, vad beträffar befattningshavare med årsavlöning, i kungörelsen 1946: 356 angivet belopp, vad beträffar timplärare i läsämne, skillnaden mellan ersättningsbelopp för veckotimme i teoretiskt läroämne enligt kungörelsen 1946: 404 och motsvarande ersättningsbelopp enligt kungörelsen 1943: 526 samt, vad beträffar timplärare i övningsämne, skillnaden mellan arvodesbelopp enligt kungörelsen 1946: 406 och motsvarande arvodesbelopp enligt kungörelsen 1943: 613. Beloppen skulle då bli

följande: för befattningshavare med årsavlöning vid läroanstalt på A—C-ort 720 kronor för år, på D—F-ort 690 kronor för år samt på G—I-ort 660 kronor för år, för timlärare i läsämne 25, 26 eller 27 kronor per veckotimme, beroende på ortsgrupp och lärarens kompetens, samt för timlärare i övningsämne 20, 21 eller 22 kronor per veckotimme, beroende på ortsgrupp och lärarens undervisningsämne. Kommittén har emellertid begränsat sig till att föreslå, att lönetillägget bestämmes till det lägsta av de för respektive lärarkategori angivna differentierade beloppen.

Kommittén föreslår i anslutning härtill, att det särskilda lönetillägget skall utgå med följande belopp, nämligen

för föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid privatläroverken och heltidsanställd lärarinna vid de privata handarbets- och skolköksseminarierna 660 kronor för år,

för timlärare i läsämne vid privatläroverken 25 kronor per veckotimme,

för övningslärare vid privatläroverken och timlärarinna i övningsämne vid de ifrågavarande seminarierna 20 kronor per veckotimme.

Dyrtidstillägg och kristillägg förutsättas ej skola utgå på särskilt lönetillägg. Vidare förutsätter kommittén, att ifrågavarande lönetillägg skall komma vederbörande befattningshavare tillgodo utan minskning i övriga, från staten eller från annat håll utgående löneförmåner.

I anslutning till vad som gäller för den tillfälliga löneförbättringen har kommittén funnit en maximeringsregel nödvändig även i fråga om det nu föreslagna tillägget. Kommittén anför härom följande.

I fråga om kvinnlig föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid privatläroverk, som åtnjuter minimiavlöning enligt kungörelsen 1909: 154, gäller enligt kungörelsen 1946: 548, att tillfällig löneförbättring må utgå allenast i den mån löneförbättringen, tillsammans med vederbörandes övriga löneförmåner vid tjänsten, vid av skolöverstyrelsen verkställd prövning befunnits icke uppgå till högre belopp än avlöningen till kvinnlig rektor respektive ämneslärare i motsvarande åldersgrupp och på samma dyrtid vid jämförlig kommunal flickskola. Befattningshavare, som på grund av denna maximeringsregel ej uppbär tillfällig löneförbättring eller uppbär sådan med reducerat belopp, bör givetvis ej komma i åtnjutande av särskilt lönetillägg.

I fråga om annan föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid privatläroverk gäller enligt kungörelsen 1946: 548, att tillfällig löneförbättring må utgå med högst 2 500 kronor, då Kungl. Maj:t efter prövning av vederbörande skolas ekonomiska förhållanden finner särskilt vägande skäl därtill föranleda. I den mån befattningshavarens avlöning med en sådan förhöjd tillfällig löneförbättring ungefär motsvarar avlöningen för jämförlig befattningshavare vid statligt läroverk, synes särskilt lönetillägg ej böra utgå. Sådant lönetillägg bör ej heller utgå till en lärare som, utan nyss nämnd förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen, uppbär högre eller ungefär lika hög avlöning som en lärare i motsvarande tjänsteställning vid allmänt läroverk på samma dyrtid.

Den erforderliga maximeringsregeln synes böra utformas på motsvarande sätt som den ovan refererade regeln. Kommittén föreslår således, att särskilt lönetillägg skall utgå till föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid privatläroverk allenast i den mån det särskilda lönetillägget, tillsammans med vederbörandes övriga löneförmåner vid tjänsten, icke upp-

går till högre belopp än, vad beträffar kvinnlig föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring, som åtnjuter minimiavlöning enligt kungörelsen 1909: 154, avlöningen till kvinnlig rektor respektive ämneslärare med motsvarande kompetens och tjänsteställning i motsvarande åldersgrupp och på samma dyrort vid jämförlig kommunal flickskola samt, vad beträffar annan föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring, avlöningen till rektor respektive ämneslärare med motsvarande kompetens och tjänsteställning i motsvarande åldersgrupp och på samma dyrort vid jämförligt allmänt läroverk. Kommittén föreslår vidare, att det uppdrages åt skolöverstyrelsen att verkställa prövning angående ifrågavarande rätt till särskilt lönetillägg.

Kommittén har beräknat kostnaderna för ett genomförande av förslaget sålunda:

Privatläroverken.

Högre goss- och samskolor	kronor	110 000
Högre flickskolor	»	58 000
Enskilda mellanskolor	»	12 000
Summa kronor		180 000.

De privata handarbets- och skolköksseminarierna.

Vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd	kronor	4 000
Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	»	18 500
Utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål	»	1 500
Summa kronor		24 000
Total summa kronor		204 000.

I syfte att i någon mån utjämna skillnaden i löneläge mellan lärarna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter och motsvarande lärare vid statliga och statsunderstödda kommunala läroanstalter beslöt 1946 års riksdag viss förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen för kvinnliga heltidsanställda föreståndare och ämneslärare vid privatläroverken samt heltidsanställda lärarinnor och timplärlarinnor vid handarbetsseminarierna, fackskolan i Uppsala och skolköksseminarierna i Stockholm och Göteborg. Genom samma riksdags beslut om provisoriskt lönetillägg för befattningshavare vid bland annat statliga läroverk och högre kommunala skolor samt det därpå följande beslutet om höjd ersättning till timplärlare i läro- och övningsämnen vid nämnda läroanstalter kom emellertid den sålunda eftersträfvade utjämningen i löneläget icke till stånd i den utsträckning som åsyftats. Det synes därför angeläget, att åtgärder nu vidtagas för en ytterligare förbättring av lärarlönerna vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna.

Det förslag i nämnda hänseende, som framlagts av 1944 års lönekommitté för privatläroverken, synes mig innebära en både rimlig och ur teknisk synpunkt enkel lösning. Jag anser mig därför böra tillstyrka bifall till detta

*Departement-
chefen.*

förslag, som innebär, att för innevarande budgetår skall utgå ett särskilt lönetillägg — varå dyrtidstillägg och kristillägg ej skola beräknas — med 660 kronor till föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid privatläroverken och heltidsanställd lärarinna vid de privata handarbets- och skolköksseminarierna, med 25 kronor för veckotimme till timplärare i läsämne vid privatläroverken samt med 20 kronor för veckotimme till övningslärare vid privatläroverken och timplärlarinna i övningsämne vid nyssnämnda seminarier. I likhet med kommittén finner jag en maximeringsregel erforderlig och har icke funnit anledning till erinran mot vad kommittén i sådant hänseende anfört.

Förslaget har av kommittén beräknats draga en kostnad av sammanlagt 204 000 kronor. Jag har icke funnit anledning till erinran mot denna beräkning och får därför förorda, att ifrågavarande medel anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att särskilt lönetillägg må för budgetåret 1946/47 utgå till lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat,

dels ock till *Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 204 000.

J. Yrkesundervisningen.

[3.] **40. Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik, reservationsanslag.** Under återopande av vad jag under punkten 290 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 13 700

N. Diverse.

[4.] **12. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete, reservationsanslag.** Under en följd av år har å riksstaten anvisats anslag till »Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studentutbyte». Sålunda fanns å riksstaten för budgetåret 1945/46 uppfört ett reservationsanslag av 12 000 kronor för detta ändamål. Därjämte anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för samma budgetår ett reservationsanslag av 200 000 kronor till

»Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studieresor m. m.» I riksstaten för innevarande budgetår hava dessa båda anslag sammanförts till ett gemensamt reservationsanslag benämnt »Främjande av internationellt-kulturellt samarbete» och uppförts med 125 000 kronor. Därav hava 25 000 kronor särskilt avsetts för s. k. studentutbytesstipendier, medan återstoden av anslaget avsetts skola disponeras av Kungl. Maj:t dels till reseunderstöd och studiestipendier för såväl svenskar som utlänningar, varvid anslagsmedlen ansetts böra komma till användning icke enbart till stipendier i hävdvunnen mening utan även i mera fria former, som smidigare kunde i de särskilda fallen anpassas efter föreliggande behov, dels ock till ett allsidigt främjande av internationellt-kulturellt samarbete även på annat sätt.

Återknytandet av vårt lands kulturella förbindelser med utlandet efter krigsårens isolering är otvivelaktigt en angelägenhet av högsta vikt. De möjligheter, som utnyttjandet av hittills beviljade anslag till främjande av internationellt-kulturellt samarbete i sådant avseende givit, ha också inom vida kretsar mottagits med stort intresse. Uppenbart är, att inom en mängd av kulturlivets områden föreligger ett starkt behov av ökat internationellt-kulturellt umgänge med allt vad ett sådant kan giva av värdefulla erfarenheter och impulser. Vid anmälan av frågan om beviljande av anslag till ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår förelåg icke några säkra hållpunkter för beräklandet av storleken av de anslagsmedel, som borde anvisas för studieresor m. m. Erfarenheten har emellertid numera visat, att hittills anvisade medel långt ifrån täckt det förefintliga behovet. Hittills anvisade anslag å tillhopa 300 000 kronor ha numera så gott som helt disponerats till reseunderstöd m. m. åt svenskar för studier i utlandet och — i mindre omfattning — för bidrag till utländska vetenskapsmäns studiebesök i Sverige. Jag anser mig därför böra förorda, att till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisas 225 000 kronor. Därjämte torde å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår böra anvisas ett förstärkningsanslag av 75 000 kronor. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75 000.

[5.] **16. Extra utgifter, reservationsanslag.** Åttonde huvudtitelns anslag till detta ändamål var för budgetåret 1939/40 uppfört med 150 000 kronor men sänktes under krigsåren till 100 000 kronor. För budgetåret 1945/46 anvisades å riksstaten ett anslag för ändamålet av 100 000 kronor och å tilläggsstat II till riksstaten ett förstärkningsanslag av 25 000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 125 000 kronor. Den enligt budgetredovisningen vid ingången av sistnämnda budgetår kvarstående reservationen av omkring 37 300 kronor var endast skenbar, enär dispositionsbeslut

tidigare meddelats beträffande nämnda anslagsmedel, ehuru utbetalning ej skett före budgetårsskiftet. I realiteten har sålunda sedan den 1 juli 1946 icke stått högre belopp än 125 000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande. Sistnämnda belopp har intill utgången av sistlidna december månad i det närmaste helt tagits i anspråk för en rad olika ändamål av mycket skiftande art. Anslaget belastas regelmässigt av vissa årligen återkommande utgifter av skilda slag, vilka icke ansetts vara av sådan natur, att särskilda anslagsmedel för ändamålet bort anvisas under åttonde huvudtiteln, och därjämte av en mängd tillfälliga utgifter av engångsanslags karaktär, ofta av så brådskande art eller eljest av sådan beskaffenhet, att riksdagens medverkan icke ansetts böra ifrågasättas. Flera framställningar av dylik karaktär äro för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Med hänsyn till det starkt ökade behov av medel till ifrågavarande ändamål, som efter kriget framträtt, synes en väsentlig anslagsförstärkning erforderlig och jag förordar i sådant hänseende ett belopp av 75 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 75 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gösta Bäck.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.**Nionde huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, och statsrådet Sträng anmäla härefter under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, statsrådet Sköld beträffande punkterna 1, 2, 6 och 8 samt statsrådet Sträng beträffande punkterna 3—5 och 7. Föredragandena yttra därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar.

[1.] **18 a. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Täckande av vissa utgifter vid Alnarps mejeri.** I skrivelse den 16 augusti 1946 har *styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* hemställt om medgivande att av för Alnarps mejeri tillgängliga rörelsemedel utbetala i runt tal 39 000 kronor såsom gottgörelse till vissa av mejeriets mjölkleverantörer, som under åren 1940—1944 erhållit lägre mjölkpris än andra leverantörer till mejeriet. Över framställningen ha remissyttranden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, statens livsmedelskommission och Svenska mejeriernas riksförening.

I institutsstyrelsens skrivelse och en av föreståndaren för institutets mejerivavdelning upprättad promemoria har framhållits bland annat följande.

För övningar och demonstrationer vid mejeriskolan och högre mejerikursen samt för mejeritekniska försök och undersökningar ävensom för praktiska prov vid statens maskin- och redskapsprovninganstalters mejerivavdelning behöves en mjölmängd av omkring 12 000 kilogram om dagen. Härtill

kommer, att Alnarps mejeri måste förse statens mejeriförsök med erforderliga mängder mjölk. Under åren närmast före 1939 uppgick den vid mejeriet invägda mjölken emellertid till allenast omkring 6 000 kilogram om dagen. År 1940 upplöstes Fjellie mejeriförening, vars verksamhetsområde gränsade till Alnarpsmejeriets. För att erhålla ökad mjölmängd övertog Alnarps mejeri hälften av föreningens mjölkleverantörer. Därigenom tillfördes mejeriet ytterligare omkring 5 500 kilogram mjölk om dagen. Emellertid måste institutet förbinda sig att under tiden den 1 november 1940—den 31 oktober 1948 till de av Fjellie mejeriförenings medlemmar, som överginge till att leverera mjölk till Alnarps mejeri, tillämpa samma villkor som Lundaortens mejeriförening komme att tillämpa för sina medlemmar. Vid denna tidpunkt erlade Alnarps mejeri praktiskt taget samma pris till leverantörerna i Fjellie som till sina tidigare leverantörer i Lomma. På grund av mjölkprisregleringen under krigsåren blev emellertid användandet av mjölk för direkt konsumtion fördelaktigare än begagnandet av mjölk till produktberedning. Företag med stor konsumtionsmjölkförsäljning, såsom Lundaortens mejeriförening, kunde därför betala sina leverantörer högre priser än mejerier, som huvudsakligen ägnade sig åt produktberedning. Till följd av den år 1940 ingångna förbindelsen måste Alnarps mejeri därför erlagga högre mjölkpris till sina leverantörer i Fjellie än till sina leverantörer i Lomma. Från och med år 1945 betalar mejeriet dock samma pris till sina samtliga leverantörer. Mejeriets 43 leverantörer i Lomma ha numera till institutet framfört krav att för åren 1940—1944 erhålla samma betalning för den av dem levererade mjölken som leverantörerna i Fjellie erhållit. Dessa krav avse ett belopp av sammanlagt 39 003 kronor 78 öre. Då institutsstyrelsen anser ifrågasvarande leverantörers anspråk berättigade, hemställer styrelsen om medgivande att av tillgängliga rörelsemedel utbetala nämnda belopp.

Den under senare år alltmer ökade bristen på arbetskraft har föranlett många lantbrukare i trakten att trots höjda mjölkpriser avsevärt inskränka eller helt upphöra med mjölkproduktionen. Detta har medfört, att dagsinvägningen vid Alnarps mejeri minskat. På grund härav har avtal träffats med Veberöds mejeri om leverans av 2 500 kilogram om dagen. Priset för denna mjölk synes komma att ligga något över det som Alnarps mejeri nu betalar sina egna leverantörer.

Av remissyttrandena må här återgivas följande.

Svenska mejeriernas riksförening har anfört, att såsom allmän regel inom mejerihanteringen gällde, att alla leverantörer till ett och samma mejeri erhöle samma mjölkpris. På grund härav ansåge föreningen det riktigt, att gottgörelse för åren 1940—1944 utbetalades till Alnarpsmejeriets leverantörer i Lomma.

Statens livsmedelskommission har vitsordat, att inom mejerihanteringen gällde såsom allmän regel, att samtliga leverantörer av mjölk till samma mejeri erhöle betalning efter enhetliga grunder. Enligt vad kommissionen inhämtat hade Alnarpsmejeriets leverantörer i Lomma icke förrän under hösten 1945 erhållit kännedom om institutsstyrelsens förbindelse av år 1940. Under budgetåren 1939/40—1944/45 hade mejeridriften vid Alnarp lämnat ett överskott av 57 229 kronor. Med hänsyn till det anförda ville kommissionen icke göra någon erinran mot bifall till institutsstyrelsens framställning.

Lantbruksstyrelsen har uttalat, att styrelsen funnit sig böra tillstyrka bifall till framställningen.

Statskontoret har avstyrkt framställningen och därvid anfört, att ämbetsverket icke kunnat finna, att i ärendet anförts några skäl för tillmötesgående av framställningen.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår ha under senare år uppstått vissa svårigheter för Alnarps mejeri att anskaffa de kvantiteter mjölk, som erfordras för övningar och demonstrationer vid mejeriskolan och högre mejerikursen, samt försök och undersökningar vid skilda vid Alnarp belägna institutioner. På grund härav har institutsstyrelsen funnit sig nödsakad att år 1940 förbinda sig att till vissa nya leverantörer till Alnarps mejeri erlægga samma mjölkpris, som kunde komma att tillämpas av Lundaortens mejeriförening. Då denna förenings priser av skäl som institutsstyrelsen anför småningom stigit, har institutet kommit att erlægga ett högre mjölkpris till dessa nya leverantörer än till de tidigare leverantörerna. De sistnämnda, vilkas antal uppgår till 43, ha nu framställt anspråk på att för tiden den 1 november 1940—den 31 december 1944 erhålla samma mjölkpris som Alnarpsmejeriets övriga leverantörer erhållit. Härför skulle erfordras ett belopp av i runt tal 39 000 kronor. Med hänsyn till gällande praxis att samtliga leverantörer till samma mejeri erhålla betalning efter enhetliga grunder och i betraktande av svårigheterna för mejeriet att anskaffa erforderliga kvantiteter mjölk vill jag icke motsätta mig, att ifrågavarande leverantörer till Alnarps mejeri erhålla gottgörelse för angivna tid med i runt tal 39 000 kronor. Emellertid torde ett särskilt anslag böra anvisas för ändamålet. Jag förutsätter härvid, att institutets styrelse för framtiden ordnar mjölktilförseln på sådant sätt, att anspråk av förevarande art icke komma att framställas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Täckande av vissa utgifter vid Alnarps mejeri* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 39 000.

[2.] **37 a. Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker.** Enligt ett den 15 mars 1932 dagtecknat kontrakt mellan lantbruksstyrelsen å statens vägnar, å ena, samt Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns hushållningssällskap, å andra sidan, har styrelsen under vissa närmare angivna villkor upplåtit till sällskapen från och med den 1 januari 1932 till och med den 31 december 1951 nyttjanderätten till vissa fastigheter under Söråker nr 5 i Hässjö socken, Västernorrlands län. Å fastigheterna skulle genom sällskapens försorg enligt av lantbruksstyrelsen godkänd plan inrättas och under kontraktstiden underhållas en trädgårdsskola, benämnd Norrlands trädgårdsskola i Söråker. Sällskapen berättigades att disponera över visst donationsbelopp, ett av Västernorrlands läns hushållningssällskap för ändamålet till förfogande ställt belopp och ett skolan av lotterimedel tilldelat belopp samt ägde dessutom att under den tid, överenskommelsen gällde, för skolans upprätthållande årligen uppbära statsunderstöd med 16 000 kronor. Därest med skolegendomens underhåll och skötsel samt skolans upprätthållande förenade kostnader icke helt täcktes av donationsbeloppet och

statsunderstöd samt av trädgårdsrörelsen eller eljest inflytande inkomster, skulle bristen gäldas till en sjättedel av ett vart av Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens hushållningssällskap och till två sjättedelar av Västernorrlands läns hushållningssällskap. Skulle det årliga statsunderstödet indragas eller minskas eller befinnas otillräckligt för driftens upprätthållande, ägde sällskapen var för sig uppsäga kontraktet att upphöra att gälla den 1 januari efter minst sexton månader dessförinnan skedd uppsägning.

Bidrag av statsmedel ha härefter årligen utgått till skolan. Jag torde få erinra, att Kungl. Maj:t senast genom beslut den 30 december 1946 bemyndigat lantbruksstyrelsen att, såvitt nu är i fråga, av medel, som anvisats till Trädgårdsundervisningen: Understöd åt trädgårdsskolor (1946/47: IX. D. 32 och 33), till styrelsen för skolan utbetala dels såsom bidrag till avlöningar 26 350 kronor, dels såsom bidrag till driftkostnader i grundbidrag 5 400 kronor och i tilläggsbidrag 5 kronor för elev och månad, som trädgårdskurs påginge. För rätten att tillgodonjuta dessa statsbidrag till avlöningar och driftkostnader ha föreskrivits vissa villkor.

Särskilt bidrag har dessutom utbetalats för täckande av underskott å skolans verksamhet. Vid 1944 års riksdag (prop. nr 253; r. skr. 399) beviljades sålunda skolan från reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område statsbidrag med 30 000 kronor till täckande av de förluster, som under åren 1939—1941 uppstått vid driften av skolan.

I skrivelse den 28 september 1946 har *styrelsen för Norrlands trädgårdsskola i Söråker* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte av tillgängliga medel, förslagsvis av medel, som avsetts till produktionsfrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland och vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län, anvisa ett belopp av 59 000 kronor till täckande av ett per den 31 december 1945 balanserat underskott å skolverksamheten.

Beträffande underskottets fördelning å de olika åren må hänvisas till följande uppställning:

Balanserat underskott för år 1941 och tidigare	35 883: 46	
Statsbidrag till täckande av detta underskott	30 000: —	5 883: 46
Underskott för år 1942		23 388: 96
» » » 1943		19 340: 97
» » » 1944		5 877: 50
» » » 1945		4 554: 24
			<hr/>
		Summa kronor	59 045: 13.

I framställning om bidrag till täckande av 1939—1941 års förluster uppgav skolans styrelse, att dessa förluster till övervägande delen berott på de osedvanligt ogynnsamma väderleksförhållandena nämnda år. I förevarande skrivelse har styrelsen beträffande orsakerna till det per den 31 december 1945 balanserade underskottet hänvisat till sin tidigare framställning samt dessutom anfört i huvudsak följande.

Utgifterna för bränsle och lyse ha under perioden 1942—1945 i genomsnitt uppgått till något mer än 27 000 kronor för år, under det att motsvarande

utgifter före senaste världskriget utgjorde drygt 8 000 kronor om året. Skolan är i fråga om bränsleförsörjningen hänförd till industrigruppen och får följaktligen icke inköpa bränsle i den allmänna marknaden. Enär den tillhandahållna veden ofta varit av alltför dålig kvalitet samt dessutom värme-pannorna icke äro avsedda för vedeldning, har värmeeffekten blivit mycket låg. Nämda förhållanden ha icke endast medfört en abnormt stor förbrukning av bränsle utan även åsamkat skolan förluster genom försämrade växtkulturer och genom infrysningar. Eldningsarbetet har även ställt sig betydligt dyrare än förut.

De årliga underskotten har skolan efter hand fått balansera i form av lån, varför driften belastats med ej ringa räntekostnader. Leverantörernas kreditmöjligheter ha även utnyttjats längre än vad som ur affärsmissig synpunkt varit lämpligt.

Över framställningen ha infortrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen och statskontoret.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande anfört i huvudsak följande.

Det arbete, som nu under femton år bedrivits med uppodling från grunden av en nästan fullständigt stenbunden överårig betesvall till i olika avseenden förebildliga odlingar av för Norrland anpassade trädgårdsväxter, är synnerligen förtjänstfullt. I väsentlig mån har skolan varit vägledande för den moderna norrländska trädgårdsodlingens utveckling. Skolan måste anses ha efter måttet av sina ekonomiska resurser arbetat på ett mycket tillfredsställande sätt. Styrelsen får därför tillstyrka bifall till framställningen.

Statskontoret har framhållit, att enligt kontraktet den 15 mars 1932 skulle hushållningssällskapen svara för den förlust, som efter avdrag av utgående statsunderstöd kunde uppkomma på verksamheten. Med hänsyn därtill och enär år 1944 ett avsevärt statsbidrag lämnats till täckande av tidigare driftsunderskott, förefölle det ämbetsverket synnerligen tveksamt, om tillräckliga skäl föreläge för ett tillmötesgående av framställningen. Därest emellertid Kungl. Maj:t i betraktande av de norrländska hushållningssällskapens ekonomiska läge skulle finna skäl därför, torde ärendet i vart fall böra underställas riksdagens prövning.

Såsom statskontoret framhållit äro ifrågavarande hushållningssällskap enligt det upprättade kontraktet ansvariga för den uppkomna förlusten om drygt 59 000 kronor. Med hänsyn till sällskapens mindre goda ekonomiska ställning vill jag emellertid tillstyrka, att statsbidrag utlämnas för täckande av förlusten. Såsom villkor härför torde dock böra föreskrivas, att berörda kontrakt uppsäges, så att frågan om skolans framtida ställning kan närmare utredas och ordnas på sådant sätt att förluster av förevarande slag i görligaste mån undvikas. För bidraget erforderligt belopp, 59 000 kronor, synes böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår i form av ett obetecknat anslag, benämnt Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med här angivna grunder bestämma de närmare villkoren för bidragets erhållande.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker* å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 59 000.

F. Veterinärväsendet m. m.

[3.] **7 a. Veterinärinrättningen i Skara: Byggnadsarbeten, reservationsanslag.** 1944 års riksdag (prop. 188; skr. 402) bemyndigade Kungl. Maj:t att låta igångsätta byggnadsarbeten för veterinärinrättningen i Skara och anskaffa inventarier till inrättningen samt att till ett belopp av högst 500 000 kronor disponera de till statens hästexportberedning inflytande hästförsäljningsmedlen. Kostnaderna för dessa byggnadsarbeten och för inredning och utrustning m. m. vid inrättningen beräknades uppgå till 622 100 kronor, varav 328 600 kronor avsågo klinikavdelningen och 293 500 kronor försöksavdelningen. Sistnämnda belopp skulle enligt särskilt åtagande bestridas av Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget. De för klinikavdelningen beräknade kostnaderna, av vilka 305 600 kronor hänförde sig till byggnadsarbeten och 23 000 kronor till utrustning m. m., skulle enligt riksdagens medgivande till ett belopp av omkring 300 000 kronor gäldas från hästexportmedlen och till ett belopp av 34 900 kronor av behållna försäljningsmedel av vissa veterinärinrättningens fastigheter.

Enligt en av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 24 september 1945 gjord sammanställning av kostnaderna för byggnadsföretaget uppskattades dessa vid denna tidpunkt till ett 127 100 kronor högre belopp än vad som ursprungligen beräknats i förenämnda proposition. Den på försöksavdelningen belöpande kostnadsökningen har Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget utfäst sig att ersätta.

Genom beslut den 12 oktober 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med veterinärinrättningens i Skara nämnd för en kostnad av högst 485 000 kronor låta utföra ifrågavarande byggnadsarbeten utom vad angår den till klinikavdelningen hörande huvudbyggnaden och smedjan, varjämte Kungl. Maj:t för bestridande av byggnadskostnaderna för sistnämnda avdelning ställde ett belopp av högst 265 000 kronor av hästexportberedningens medel till styrelsens förfogande. Vidare anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att i samråd med nämnden verkställa utredning rörande ombyggnaden av huvudbyggnaden och smedjan i syfte att i möjligaste mån nedbringa kostnaderna under de i byggnadsstyrelsens sammanställning angivna beloppen. I denna hade kostnaderna för ombyggnad av huvudbyggnaden och smedjan upptagits till 119 000 kronor.

I skrivelse den 17 juli 1946 har *byggnadsstyrelsen* inkommit med den anbefallda utredningen. Enligt denna skulle kostnaderna för ifrågavarande

ombyggnadsarbeten uppgå till lägst ett omkring 2 800 kronor högre belopp än det av byggnadsstyrelsen tidigare beräknade. Styrelsen har i detta sammanhang redogjort för ett alternativt förslag att förlägga de bostäder, som skulle inrymmas i huvudbyggnaden, till två nya bostadshus. Byggnadskostnaderna enligt detta alternativ skulle med tillägg för kostnaderna för vissa av veterinärrättningens nämnd begärda kompletterande arbeten stiga till 171 000 kronor. Byggnadsstyrelsen, som förordat sistnämnda alternativ, har i skrivelsen anfört bland annat följande.

Ytterligare undersökning av huvudbyggnadens beskaffenhet har utvisat, att betydande sättningar uppstått i byggnadens grund och stomme samt att byggnaden är i behov av grundförstärkning. Kostnaderna härför beräknas uppgå till 9 500 kronor. Med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värde har styrelsen inhämtat yttranden angående denna åtgärd från riksantikvarieämbetet och byggnadsnämnden i Skara. Riksantikvarieämbetet har uttalat betänkligheter mot förslaget och byggnadsnämnden har avstyrkt detsamma, samtidigt som nämnden förordat en undergjutning av byggnadens grundmurar, varigenom dessa skulle komma att ligga på frostfritt djup under marknivån utan att nivån förhöjdes. En sådan åtgärd för grundförstärkning blir med hänsyn till lämningar av en klosterkyrka i byggnadens källarvåning av betydande storleksordning och bör i sin detaljutformning ske i samråd med landsantikvariern. Kostnaden för densamma beräknar styrelsen överslagsvis komma att uppgå till inemot 20 000 kronor. Sedan nya förslag till omändring av huvudbyggnaden och smedjan inkommit från Lantbruksförbundets byggnadsförening får byggnadsstyrelsen anmäla, att kostnaderna för förslagens förverkligande uppgå för huvudbyggnaden till 75 500 kronor, vartill bör läggas 9 500 kronor, alternativt 20 000 kronor, för grundförstärkning, och för ombyggnaden av smedjan till 36 800 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande ombyggnadsarbeten stiga sålunda lägst till cirka 2 800 kronor högre belopp än de tidigare beräknade och ha följaktligen icke kunnat nedbringas, beroende till väsentlig del på behovet av grundförstärkningsåtgärder. I samråd med Skara veterinärrättnings nämnd har Lantbruksförbundets byggnadsförening framlagt ett alternativt förslag att i stället för att inrymma två bostäder i huvudbyggnaden uppföra två nya bostadshus, vilka beräknas betinga en sammanlagd kostnad av 100 000 kronor. En omändring av huvudbyggnaden skulle i så fall icke nu komma till stånd, utan byggnaden reserveras för kommande utrymmesbehov. Styrelsen anser sig för sin del böra förorda sistnämnda alternativ.

Skara veterinärrättnings nämnd har framhållit behovet av vissa kompletterande arbeten, avseende bland annat anordnande av en gemensam tvättlokal för samtliga familjer inom veterinärrättningen samt av fem nya badrum. Kostnaderna för dessa arbeten ha uppskattats till 21 500 kronor. Det sammanlagda kostnadsbehovet skulle sålunda uppgå till $(100\ 000 + 36\ 800 + 21\ 500 =)$ 158 300 kronor, vartill bör läggas ett belopp av 12 700 kronor för ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter.

Styrelsen för veterinärhögskolan har med eget utlåtande den 26 augusti 1946 överlämnat en den 1 augusti 1946 dagtecknad framställning från nämnden för veterinärrättningen i Skara angående bestridande av kostnaderna för förevarande byggnadsarbeten. Nämnden har däri förklarat, att den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnadssumman, 171 000 kronor, enligt nämndens mening kunde minskas till 165 300 kronor. Nämnden har föreslagit, att

dessa kostnader skulle bestridas dels med 62 000 kronor av de hästförsäljningsmedel, som enligt beslut vid 1944 års riksdag ställts till Kungl. Maj:ts disposition, dels med 34 900 kronor, utgörande vissa försäljningsmedel, som enligt nämnda beslut avsetts skola användas för detta ändamål, dels ock genom anlåtande av behållningen, omkring 68 400 kronor, å professor Hernqvists donationsfond, vilken av styrelsen för veterinärhögskolan förvaltas för veterinärrättningen. *Styrelsen för veterinärhögskolan* har i sitt utlåtande förklarat, att styrelsen icke hade något att erinra mot nämndens förslag till täckande av ifrågavarande byggnadskostnader under förutsättning att fonden även framdeles redovisades såsom särskild fond och fonden bereddes skälig ränta å det i byggnaderna investerade kapitalet.

Statskontoret har i remissutlåtande den 11 oktober 1946 uttalat, att anledning knappast förefunnes att räkna med en sådan utvidgning av verksamheten vid inrättningen inom närmaste tiden, att ytterligare utrymmesbehov uppstode. Statskontoret ansågo sig därför knappast kunna tillstyrka den föreslagna ändringen av det ursprungliga byggnadsprogrammet. Vad angår finansieringen av byggnadsföretaget har statskontoret förklarat, att hinder icke borde möta att för bestridande av kostnaderna för arbetena å huvudbyggnaden och smedjan taga i anspråk återstoden av de medel, som ställts till Kungl. Maj:ts förfogande av inflytande hästförsäljningsmedel. Jämväl de bibehållna försäljningsmedlen av vissa veterinärrättningens fastigheter borde kunna disponeras för ändamålet. Av sistnämnda medel disponibelt belopp kunde beräknas till 46 750 kronor. Vidare mötte enligt ämbetsverkets mening icke hinder att för täckande av de ytterligare kostnader, som kunde finnas erforderliga för byggnadsarbetenas genomförande, anlita tillgångar å professor Hernqvists donationsfond under förutsättning att fonden gottgjordes ränta å det kapital, som komme att tagas i anspråk. Rantegottgörelsen till fonden borde motsvara gällande in-teckningsränta.

I utlåtande den 26 november 1946 har *justitiekanslersämbetet* anfört, att ämbetet icke hade något att erinra mot att tillgångar ur professor Hernqvists donationsfond i mån av behov toges i anspråk för ifrågavarande byggnadsarbeten i den ordning statskontoret föreslagit under förutsättning att fonden bokfördes såsom professor Hernqvists donationsfond, att fonden gottgjordes ränta, motsvarande gällande in-teckningsränta, å det kapital som komme att tagas i anspråk, samt att, därest veterinärrättningen i Skara nedlades, till fonden redovisades nyssnämnda kapital jämte ett belopp, motsvarande det kapitaliserade värdet av en tiondel av den årliga avkastningen.

*Före-
draganden.*

Såsom av det föregående framgår ha kostnaderna för den år 1944 beslutade moderniseringen och utbyggnaden av kliniken vid veterinärrättningen i Skara visat sig komma att betydligt överskrida den ursprungligen angivna kostnadsramen. Byggnadskostnaderna skulle sålunda enligt byggnadsstyrelsens senast gjorda beräkningar uppgå till 386 100 alternativt 396 600 kronor, medan desamma i propositionen nr 188/1944, som legat till grund för riksdagens beslut i ämnet, uppskattats till 305 600 kronor. Härtill har i någon

mån medverkat, att huvudbyggnaden vid en ombyggnad befunnits böra grundförstärkas. Med hänsyn bland annat till omfattningen av de åtgärder, som därvid ifrågasatts, anser jag mig i likhet med byggnadsstyrelsen böra förordna, att försöksledaren och klinikchefen ej beredas bostäder i huvudbyggnaden utan att i stället två nya bostadshus uppföras för dessa befattningshavare. Jag vill icke heller motsätta mig att de av veterinärrättningens nämnd begärda kompletterande arbetena, bestående av bland annat anordnande av tvättrum och badrum, komma till utförande. Enligt av byggnadsstyrelsen gjorda kostnadsberäkningar, vilka synas böra godtagas, skulle i så fall de sammanlagda byggnadskostnaderna för klinikavdelningen stiga till 435 300 kronor. Hittills ha till byggnadsarbetena vid klinikavdelningen anvisats 265 000 kronor av det belopp å 500 000 kronor av inflytande hästförsäljningsmedel, som i anslutning till beslutet om veterinärrättningens omorganisation ställts till Kungl. Maj:ts förfogande. Vidare ha av samma medel 23 000 kronor beviljats till inredning och utrustning av kliniken. Då av hästförsäljningsmedlen 150 000 kronor avsetts skola användas till forskningar rörande hästsjukdomar, återstår att disponera ett belopp av 62 000 kronor, vilket torde böra tagas i anspråk för ifrågavarande byggnadsarbeten. Vidare böra, såsom förutsatts i propositionen nr 188/1944, de behållna försäljningsmedlen av vissa veterinärrättningens fastigheter disponeras för ändamålet. Det härför disponibla beloppet utgör nu, i enlighet med vad statskontoret upplyst, 46 750 kronor. För täckande av byggnadskostnaderna skulle sålunda erfordras ytterligare (435 300 — 265 000 — 62 000 — 46 750 =) i runt tal 61 500 kronor. Förslaget att härför anlita tillgångar ur professor Hernqvists donationsfond, varvid fonden skulle gottgöras ränta, motsvarande gällande in-teckningsränta, å det kapital, som komme att tagas i anspråk, finner jag icke ändamålsenligt. Jag förordar, att i stället ett särskilt anslag av 61 500 kronor för täckande av de återstående byggnadskostnaderna äskas å riksstaten. Med hänsyn till önskvärdheten att byggnadsprogrammet för veterinärrättningen genomföres utan dröjsmål synes anslaget, som bör givas reservationsanslags karaktär, böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärrättningen i Skara: Byggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 61 500.

[4.] **9 a. Statens veterinärmedicinska anstalt: Ersättning för viss förlust.** I skrivelse den 17 juni 1946 har *styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt* — under förmålan att avlöningsmedel till ett belopp av 10 708 kronor 63 öre gått förlorade genom stöld vid anstalten vid något tillfälle under tiden den 30 juni—2 juli 1945 — hemslänt, att ett belopp av sagda storlek måtte ställas till anstaltens förfogande för täckande av den sålunda uppkomna förlusten. Över framställningen, därvid fogats bland annat polisutredning i

ärendet, ha utlåtanden avgivits av justitiekanslersämbetet den 24 september 1946 och statskontoret den 28 oktober 1946.

Anstaltsstyrelsen har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande.

Av den företagna polisutredningen ävensom av i övrigt för anstaltsstyrelsen kända förhållanden framgår bland annat, att anstaltens kanslivaktmästare den 29 juni 1945 hos riksbanken avhämtat ett belopp av 68 121 kronor 46 öre, vilket enligt anstaltens utanordningsbeslut skulle utbetalas till anstaltens befattningshavare i form av avlöning för juni månad 1945. Pengarna hade å anstaltens kassakontor omhändertagits av ett därstädes anställt kvinnligt kontorsbiträde, som under sjukdom för ordinarie kontoristen tjänstgjorde såsom t. f. kontorist vid anstalten. Efter kontrollräkning av de mottagna penningarna hade kontoristen med biträde av annan befattningshavare å kassakontoret inlagt avlöningsmedlen i avlöningskuvert för anstaltens olika befattningshavare. Därefter hade utbetalningen påbörjats. Vid arbetstidens slut hade de kvarvarande avlöningskuverten inlagts i det av kontoristen disponerade kassaskåpet å kassakontoret, till vilket skåp finnas två enkelaxiga nycklar vilka båda omhänderhades av henne. Den ena av dessa nycklar hade hon haft fästad å sin privata nyckelknippa och den andra hade hon förvarat i ett mindre kassaskrin, som brukade hållas inlåst i kassaskåpet. Under lördagen den 30 juni hade utbetalningen av avlöningsmedel fortsatt. Då arbetet på kassakontoret avslutats, hade emellertid fortfarande en bunt med 23 avlöningskuvert, innehållande tillhoppa 10 708 kronor 63 öre, kvarstått i kassan. Åtskilliga av dessa kuvert voro avsedda för befattningshavare, vilka vid tillfället i fråga åtnjöto semesterledighet. Nämnda 23 avlöningskuvert hade kontoristen inlagt i det av henne disponerade kassaskåpet, vilket hon därefter som vanligt låst med den nyckel, som var fästad vid hennes nyckelknippa. Ej förrän måndagen den 2 juli omkring klockan 11.30 hade kontoristen därefter låst upp sitt kassaskåp. Hon hade därvid genast saknat de på lördagen inlagda avlöningskuverten. Dessa hade ej heller senare kunnat återfinnas. Å kassaskåpet hade icke funnits tecken på överkan eller spår efter användande av dyrk. Ej heller eljest hade något kunnat förmärkas som tydde på att stöld föröfvats vare sig i kassalokalen eller inom anstalten i övrigt. De till kansliets lokaler ledande dörrarna syntes ha vederbörligen låsts av kanslipersonalen lördagen den 30 juni. Dörrarna hade även varit låsta när personalen anlände dit den 2 juli på morgonen.

Huru vid ifrågavarande stöld tillgått har icke blivit utrett. Ej heller har tidpunkten för brottets begående kunnat närmare bestämmas. Varken genom polisutredningen eller eljest torde det ha ådagalagts, att något visst slarv eller någon särskild försummelse möjliggjort stölden. Med hänsyn till det tillgripna beloppets storlek utgör spörsmålet om dess eventuella ersättande en synnerligen allvarlig fråga för därav berörda befattningshavare. Vid bedömning av frågan om eventuell ersättningsskyldighet synes böra beaktas, att det icke kunnat tillförlitligt utredas, att någon befattningshavare gjort sig skyldig till sådan försummelse, som möjliggjort stölden. Vid sådant förhållande synes det anstaltsstyrelsen otillfredsställande att utpeka någon viss person som direkt ansvarig för den inträdda förlusten. Vidkommande t. f. kontoristen, som närmast haft att svara för kassan, må även framhållas, att hon för sitt förordnande erhållit endast ringa ersättning, nämligen med endast omkring en krona om dagen såsom vikariatsersättning. Efter övervägande av frågan har anstaltsstyrelsen ansett starka billighetsskäl tala för att ersättningsskyldighet icke må drabba ifrågavarande befattningshavare eller annan person vid anstalten. Ifrågavarande förlust torde i stället få stanna å statsverket. För möjliggörande härav synes ett anslagsbelopp av 10 708 kro-

nor 63 öre böra ställas till anstaltens förfogande för täckande av den brist, som uppkommit för anstalten genom stölden.

Justitiekanslersämbetet har förklarat, att den utredning som företagits i anledning av tillgreppet av penningmedlen syntes ha utförts med tillbörlig omsorg. Enligt ämbetets mening kunde utredningen icke anses klart ådagalägga, att tillgreppet möjliggjorts genom försummelse av någon befattningshavare vid anstalten, varför någon ersättningstalan icke torde med framgång kunna föras. Ämbetet har med hänsyn härtill funnit sig kunna tillstyrka bifall till anstaltsstyrelsens framställning.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot att medel anvisades för täckande av den brist, som uppkommit genom ifrågavarande tillgrepp. För ändamålet borde anlitas förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Då riksdagen för närvarande vore samlad, syntes ärendet enligt ämbetsverkets mening böra underställas denna.

Såsom framgår av det förut anförda ha de undersökningar, vilka såväl genom anstaltsstyrelsens som polismyndighetens försorg verkställdts rörande ifrågavarande tillgrepp, icke lett till något resultat. Det har sålunda icke visat sig möjligt att utröna vare sig vem som förövat tillgreppet eller huru därvid närmare tillgått. Såsom justitiekanslersämbetet framhållit, kan utredningen ej heller anses ha klart ådagalagt, att tillgreppet möjliggjorts genom försummelse av någon befattningshavare vid anstalten. På grund härav och med hänsyn till vad ytterligare i ärendet förekommit vill jag icke motsätta mig, att den genom tillgreppet uppstådda förlusten får stanna å statsverket. Jag förordar sålunda, att ett belopp av 10 700 kronor ställes till förfogande för anstaltsstyrelsen till täckande av förlusten. Beloppet synes böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår i form av ett obetecknat anslag, benämnt Statens veterinärmedicinska anstalt: Ersättning för viss förlust.

*Före-
draganden.*

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens veterinärmedicinska anstalt: Ersättning för viss förlust* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 10 700.

I. Fiskeriväsendet.

[5.] **17 a. Kostnader för komplettering av vissa säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg, reservationsanslag.** Under åberopande av vad jag förut denna dag anför under nionde huvudtiteln, punkten 179, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för komplettering av vissa säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 27 000.

J. Skogsväsendet.

[6.] **22 a. Provisorisk skogsskolekurs, reservationsanslag.** Genom beslut den 18 januari 1946 har Kungl. Maj:t uppdragit åt domänstyrelsen och skogsstyrelsen att gemensamt verkställa utredning rörande behovet av en utökning av antalet statliga skogsskolor. I gemensam skrivelse den 6 december 1946 ha *domänstyrelsen* och *skogsstyrelsen* — under framhållande av att redan det förberedande utredningsarbetet utvisat, att det förelåge behov av ett ökat antal skogsvaktare — hemställt om ett anslag av 46 000 kronor för inrättande och drift under ett år av en provisorisk skogsskola vid Kratte Masugn i Gävleborgs län.

I fråga om resultaten av de hittills vid utredningen företagna undersökningarna rörande det framtida behovet av personal med skogsskoleutbildning m. m. ha ämbetsverken i förenämnda skrivelse anfört bland annat följande.

Under femårsperioderna 1943/48, 1948/53 och 1953/58 torde ersättare komma att behövas för i runda tal 460, 480 och 500 helårsanställda skogsskoleutbildade befattningshavare, som avgå med pension, på grund av dödsfall eller av annan anledning. Härförutom måste man räkna med att relativt snabbt utbilda minst något hundratal skogsvaktare för att möta det aktuella behovet av ökat antal skogsskoleutbildade främst inom skogsvårdsstyrelseorganisationen och det enskilda skogsbruket.

Skogsvaktarutbildning sker för närvarande vid fyra statliga skogsskolor och vid Jernkontorets skogsskola i Gammelkroppa. Statens skogsskolor äro utbyggda och organiserade för ett relevant antal av tillhoppa 70. Vid Gammelkroppa skola undervisas normalt 16 elever. Hela elevantalet vid ifrågavarande skogsskolor är alltså normalt 86. För närvarande äro emellertid samtliga skolor mer eller mindre överbelagda. Antalet elever är sålunda vid nuvarande årskurser 97. Man kan räkna med att från de befintliga skogsskolorna sammanlagt omkring 465 elever komma att utexamineras under femårsperioden 1943/48. Utbildningen skulle alltså i stort sett hålla jämna steg med avgången genom pensionering, dödsfall m. m., dock endast under förutsättning av fortsatt överbeläggning å skolorna. Något tillskott för att möta utvidgningsbehovet synes icke vara att påräkna med nuvarande utbildningsmöjligheter. För nästa femårsperiod skulle de utexaminerade icke ens räkna till för att fylla ersättningsbehovet.

Domänstyrelsen och skogsstyrelsen anse sig därför redan på detta stadium av utredningen kunna bestämt uttala, att utbildningsmöjligheterna vid landets skogsskolor måste ökas i icke oväsentlig grad. Några svårigheter att erhålla kvalificerade sökande till eventuella nya skogsskolor föreligga ej. Antalet sökande, som uppfylla de formella kompetensfordringarna för inträde vid skogsskola, har under de senaste tio åren stigit från omkring 100 till över 250, varav endast 90—100 kunnat beredas elevplatser.

Vid överläggningar med domänstyrelsen och skogsstyrelsen ha representanter för Föreningen Sveriges skogsvårdsstyrelser, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och Sveriges skogsägareförbund uttalat, att behov av ytterligare skogsskolor förelåge.

Genom ämbetsverkens försorg undersökes därför nu behovet av en eller flera nya skogsskolor, den lämpliga geografiska förläggningen, huru lokalfrågan bör ordnas m. m. Innan förslag i dessa avseenden färdigställts och av statsmakterna behandlats, anslag anvisats och erforderliga skolbyggnader

uppförts, torde emellertid avsevärd tid förflyta. I bästa fall synes man våga räkna med att den nya skolan eller skolorna kunna börja sin verksamhet hösten 1948 och den första årskursen alltså utexamineras hösten 1949.

Ämbetsverken ha i förenämnda skrivelse anfört, att två vägar att snarast möjligt provisoriskt öka utbildningsmöjligheterna diskuterats, nämligen att tillfälligt öka antalet elever vid de nuvarande skolorna eller att inrätta en särskild provisorisk skogsskola. Den förstnämnda vägen vore enligt ämbetsverkens mening olämplig, emedan de tillbyggnadsarbeten och den utökning av personalen, som erfordrades, bleve dyrbara, varjämte risk föreläge, att undervisningsresultatet skulle bliva lidande, om ännu större kurser infördes. Att för en provisorisk skogsskola finna disponibla, användbara lokaler och bostäder, belägna i närheten av lämpliga övningsskogar, vore enligt vad ämbetsverken upplyst för närvarande icke lätt. Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län hade emellertid förklarat sig villig att tillfälligt ställa vissa utrymmen på dess nyinrättade skogsvårdsskola vid Kratte Masugn till förfogande för ändamålet. Enär domänstyrelsen och skogsstyrelsen funnit lokaler och andra förhållanden på denna plats lämpliga för en provisorisk skola för 16 elever, tillstyrkte de, att den möjlighet till frågans lösning, som här yppats, utnyttjades. Ämbetsverken ville dock understryka, att denna anordning endast vore att betrakta såsom ett provisorium och att den provisoriska skolans geografiska förläggning icke vore avsedd att bliva prejudicerande för en mera permanent ny skola.

Beträffande den närmare utformningen av den föreslagna skogsskolekursen och de beräknade kostnaderna för denna ha domänstyrelsen och skogsstyrelsen i förenämnda skrivelse anfört i huvudsak följande.

Den provisoriska skogsskolekursen bör påbörjas så snart detta ur praktiska synpunkter är möjligt. Med hänsyn till den tid, som erfordras för förberedelser, torde kursen icke kunna igångsättas förrän den 1 mars 1947. Kursen skulle pågå ett år. För kursen böra i tillämpliga delar gälla Kungl. Maj:ts stadga för statens skogsskolor. Undervisningen bör helt motsvara den, som meddelas vid de ordinarie skolorna. Genomgång av denna kurs skulle sålunda i alla avseenden medföra samma kompetens som genomgången skogsskola. Inträdesprov vid kursen synas icke behöva hållas, då ett trettio-tal av de sökande till statens skogsskolor år 1946 blevo godkända vid inträdesproven utan att sedan kunna få plats vid skolorna, och dessa sökande böra beredas tillfälle att genomgå den provisoriska kursen. Skulle flera än 16 av dessa vilja komma i fråga, torde man med ledning av den gradering, som skedde vid inträdesproven, kunna utvälja de bäst kvalificerade.

Enligt en med skogsvårdsstyrelsen träffad överenskommelse skall skogsvårdsstyrelsen upplåta erforderliga lokaler till en statlig provisorisk skogsskola. Skogsvårdsstyrelsens skogligena demonstrationsmateriel skall få utnyttjas av skogsskolan liksom i viss utsträckning redskap och instrument. Elever och lärare vid skogsskolan skola få delta i skogsvårdsskolans elevhushåll mot självkostnadsersättning för mathållningen, inberäknat andel i lön till husmor och kökspersonal. Demonstrationer, övningar och praktiska arbeten skola få utföras å skogsvårdsstyrelsens skog. För denna upplåtelse har överenskommit en ersättning av 12 000 kronor i ett för allt. Härin inräknas då ersättning för uppvärmning, lyse och slädning samt andel i vaktmästares lön.

Emedan undervisningen vid den provisoriska skolan icke skall kombineras med förvaltning av skolrevir, torde endast två heltidsanställda lärare — lämpligen en föreståndare och en yrkeslärare — erfordras mot tre vid de nuvarande skolorna. För planläggnings- och organisationsarbete måste lärarna träda i tjänst i god tid före kursens början, föreståndaren en och en halv månad och yrkesläraren en månad i förväg. Under vissa övningar är det emellertid önskvärt med flera lärarkrafter. Skogsvårdsstyrelsen har ställt i utsikt att någon lämplig länsskogvaktare med lokalkänedom får biträda under kortare perioder, sammanlagt två månader. Ersättning till denne skulle utgå för rese- och traktamentskostnader. Överhuvud taget torde det komma att visa sig lämpligt med ett visst utbyte av lärarkrafter mellan skogsskolan och styrelsens skogsvårdsskola. Liksom vid övriga skogsskolor måste speciallärare tillkallas i vissa ämnen. Föreståndaren och yrkesläraren synas böra erhålla ersättning med arvoden motsvarande lön i 26 respektive 15 löneklassen av civila avlöningsreglementet.

Vid skogsvårdsskolan finnas rätt omfattande naturaliesamlingar och annat undervisningsmaterial. Vissa dyrbarare instrument och redskap torde kunna ställas till förfogande från den närbelägna Bjurfors skogsskola. En hel del mindre redskap, instrument, skriv- och räknemaskiner, kartritningsattiralj m. m. måste emellertid nyanskaffas för en beräknad kostnad av 2 500 kronor.

Kostnaderna för kursen beräknas enligt följande sammanställning till 46 000 kronor.

Lokalstyrelse	kronor	300
Löner: Föreståndare, löneklass 26, 13 $\frac{1}{2}$ månader ($\frac{16}{1}$ 1947— $\frac{29}{2}$ 1948)	»	12 700
Yrkeslärare, löneklass 15, 13 månader	»	6 750
Rese- och traktamentsersättningar	»	1 700
Arvoden och resekostnader för speciallärare	»	1 200
Elevstipendier (16 elever à 300 kr.)	»	4 800
Hyror och övrig ersättning till skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län för disposition av erforderliga lokaler i Kratte Masugns skogsvårdsgård	»	12 000
Inventarier	»	2 500
Tidskrifter och böcker	»	500
Telefon och telegram	»	400
Hantlangning vid de praktiska övningarna	»	600
Studieresor	»	1 200
Övriga expenser	»	1 350

Summa kronor 46 000.

Departements-
che/en.

Såsom framgår av de av domänstyrelsen och skogsstyrelsen företagna undersökningarna råder för närvarande brist på skogsskoleutbildad personal. De nuvarande utbildningsmöjligheterna äro emellertid starkt begränsade och motsvara icke behovet av dylik personal. Trots att samtliga skogsskolor för närvarande mottaga flera elever än vad skolorna äro organiserade för, ha ett stort antal sökande, som godkänts vid inträdesprov, icke kunnat beredas plats. Med hänsyn härtill vill jag tillstyrka, att i avbidan på resultatet av det åt domänstyrelsen och skogsstyrelsen meddelade utredningsuppdraget en provisorisk skogsskolekurs anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med ämbetsverkens förslag. I likhet med ämbetsverken vill jag understryka, att åtgärden har karaktär av ett provisorium. Den kan därför icke anses före-

gripa ställningstagandet till de förslag, nyssnämnda utredning kan föranleda. Ämbetsverkens beräkningar av kostnaden för kursen, vilka sluta å 46 000 kronor, ha icke föranlett någon erinran från min sida. På grund av genomförandet av den allmänna löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst m. fl. synas emellertid de för löner till föreståndare och yrkesläraren avsedda beloppen böra höjas med sammanlagt 2 000 kronor. Till bestridande av kostnaderna för kursens anordnande skulle sålunda erfordras ett belopp av 48 000 kronor. Jag förordar, att ett anslag av denna storlek med reservationsanslags karaktär nu äskas å tilläggsstat, och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Provisorisk skogsskolekurs* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 48 000.

K. Lantmäteriväsendet.

[7.] **21. Undersökningar rörande fotogrammetrisk kartläggning för lantmäteriidamål, reservationsanslag.** I skrivelse den 3 juni 1946 har *lantmäteristyrelsen* — med överlämnande av en framställning i ämnet från byråchefen i rikets allmänna kartverk P. Tham och byrådirektören hos styrelsen M. Glibberg — hemställt, att till styrelsens förfogande måtte ställas ett belopp av 20 000 kronor för genomförande av vissa undersökningar rörande fotogrammetrisk kartläggning för lantmäteriidamål. Till stöd för framställningen har lantmäteristyrelsen anfört i huvudsak följande.

Det torde numera få anses klarlagt, att de väntade rationaliseringsåtgärderna inom jordbruket i första hand måste inriktas på en förbättring av den bestående fastighetsindelningen. Den härvid nödvändiga omarronderingen torde i stor utsträckning icke kunna genomföras utan att formliga omskiften efter nya principer måste tillgripas. Dessa rationaliseringsåtgärder komma att ställa stora krav på lantmäteriorganisationen. De erforderliga lantmäteriförrättningarna måste kunna genomföras snabbt och till rimliga kostnader. På grund av den betydande personalbrist, som för närvarande råder inom lantmäteriorganisationen, torde stora svårigheter kunna förväntas uppstå att tillgodose dessa krav. Det synes därvid främst bliva svårt att snabbt få fram erforderligt kartmaterial till grund för lantmäteriförrättningarna. Undersökningar för utprovande av nya metoder, med vilkas hjälp ett godtagbart kartmaterial kan erhållas på kortare tid än vad nu är möjligt och ändock med rimlig personaltillgång, äro därför av behovet oundgängligen påkallade och synas med det snaraste böra komma till stånd.

Mätning och kartläggning för lantmäteriidamål ha hitintills skett utslutande medelst terrestra metoder. Lantmäteristyrelsen har emellertid med uppmärksamhet följt utvecklingen på fotogrammetriens område. Fotogrammetrien har i vårt land särskilt efter omorganisationen år 1937 av rikets allmänna kartverk genomgått en snabb utveckling. Framför allt har denna utveckling kommit till synes i upprättandet av fotokartan i skala 1 : 10 000 och av kartor i mindre skalor. Forskningar och försök med kartläggning i större skalor såsom 1 : 4 000, 1 : 2 000 och 1 : 1 000 ha dock förekommit. De härvid

vunna resultaten låta förmoda, att fotogrammetrisk kartläggning i de vid lantmäteriet använda skalorna ej blott kan ske med i stort sett samma noggrannhet, som erhålles vid nu använda terrestra metoder, utan även på väsentligt kortare tid än dessa metoder erfordra. De gjorda forskningarna och undersökningarna ha emellertid berört relativt små arealer och ha icke kunnat göras så allsidiga, att av de därvid gjorda rönen med tillräcklig säkerhet kan avgöras, under vilka förutsättningar och efter vilka metoder fotogrammetrisk kartläggning för lantmäterieändamål kan och lämpligast bör ske. Ej heller har genom de gjorda undersökningarna kunnat vinnas någon erfarenhet om kostnaderna för fotogrammetrisk kartläggning. De undersökningar, till vilkas genomförande byråchefen Tham och byrådirektören Glifberg hemställt om medel, äro planerade att ske genom fotogrammetrisk kartläggning efter olika metoder av dels två områden i Mora socken, Kopparbergs län, dels ett område inom Bromölla köping, Kristianstads län, dels ock Odensbackens byggnadsplaneområde i Örebro län. Försöksområdena i Mora socken äro föremål för laga skiftesförrättningar enligt Dalalagen och kartläggning av områdena pågår för närvarande. Undersökningar beträffande dessa områden skola avse den noggrannhet som vid olika bildskalor och fotogrammetriska metoder kan uppnås, vilka metoder som under olika förhållanden lämpligast böra användas, hur de fotogrammetriska och de terrestra geodetiska metoderna böra samordnas och hur på grund härav fotogrammetrisk kartläggning för lantmäterieändamål organisatoriskt kan tänkas böra ordnas. De synas lantmäteristyrelsen vara väl planlagda och ägnade att giva en allsidig belysning av de aktuella spörsmålen. Undersökningen beträffande Odensbackens byggnadsplaneområde samt del av Bromölla köping avse att få utrönt frågan om användningen av fotogrammetriskt underlag för upprättandet av grundkarta för byggnadsplane- och stadsplaneändamål. Även denna fråga är av stor betydelse för vinnandet av tid och besparing av kostnader i avseende å arbetena med grundkartor för samhällsplanering.

Enligt den för undersökningarna gjorda kostnadsberäkningen har sammanlagda ersättningen till rikets allmänna kartverk för flygfotografering, restitution av bilder, bildkartor och diapositiv beräknats till 9 880 kronor. För avlöning av medhjälpare vid stereobearbetningar och vissa beräkningar ha avsetts sammanlagt 4 200 kronor. Såsom rese- och traktamentsersättningar åt byråchefen Tham vid resor för undersökningarna har räknats med ett belopp om inalles 1 000 kronor. För signalering och markmätningar ha kostnaderna beräknats till sammanlagt 1 770 kronor. Emot sagda kostnader om sammanlagt 16 850 kronor har lantmäteristyrelsen icke funnit anledning till någon erinran. Den återstående delen av det begärda anslaget eller 3 150 kronor avser hyra för den försvarsstabens fotoanstalt tilldelade stereoautografen Wild A 5, som är avsedd att begagnas vid undersökningarna.

Över lantmäteristyrelsens framställning har rikets allmänna kartverk den 25 juni 1946 avgivit infortrat utlåtande. Kartverket har däri anfört bland annat, att frågan om utnyttjande av moderna flygfotografiska och fotogrammetriska metoder vid framställning av kartmaterial även för lantmäterieändamål utan tvivel vore av största betydelse för lantmäteriets fortsatta verksamhet och att det därför vore att hälsa med tillfredsställelse att lantmäteristyrelsen nu upptagit denna fråga till utredning. Kartverket har vidare förklarat, att de kostnader, som upptagits för arbeten vilka avsåges skola utföras av kartverket, överensstämde med kartverkets beräkningar.

Såsom lantmäteristyrelsen anfört synas resultaten av hittills företagen fotogrammetrisk kartläggning ha givit anledning till förmodan, att dylik kartläggning kan ske icke blott med i stort sett samma noggrannhet, som erhålles vid nu använda markmätningar, utan även på väsentligt kortare tid än sistnämnda mätningsmetoder erfordra. De undersökningar, för vilkas genomförande medel begärts, avse, bland annat, att pröva olika fotogrammetriska metoder och möjliggöra en jämförelse beträffande den noggrannhet, som erhålles vid kartframställning enligt fotogrammetriska metoder och enligt markmätningsmetoder. Då närmare erfarenhet om användbarheten av fotogrammetriska metoder vid kartläggning för lantmäteriändamål synes önskvärd, vill jag tillstyrka, att ifrågavarande undersökningar komma till stånd. Lantmäteristyrelsens kostnadsberäkning, vilken slutar å 20 000 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida. Då undersökningarna torde böra slutföras snarast möjligt, synes ett anslag av denna storlek med reservationsanslags karaktär nu böra äskas å tilläggsstat. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Före-
draganden.

att till *Undersökningar rörande fotogrammetrisk kartläggning för lantmäteriändamål* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20 000.

N. Diverse.

[8.] **10. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** För detta ändamål ha för budgetåren 1944/45 och 1945/46 anvisats 300 000 kronor respektive 375 000 kronor. Belastningen å anslaget under nämnda budgetår har utgjort 323 630 kronor och 446 870 kronor. För innevarande budgetår är anslaget å riksstaten upptaget med 475 000 kronor, varjämte vid ingången av sistnämnda budgetår förelåg en reservation å i runt tal 57 200 kronor. Enligt vad jag inhämtat från statskontoret uppgick medelsåtgången å anslaget till mitten av december 1946 till omkring 288 500 kronor. Orsaken till denna i förhållande till tidigare budgetår betydligt ökade belastning å kommittéanslaget är att finna däri, att under år 1946 tillsatts ett flertal nya utredningar inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, medan däremot blott få eller mindre kostsamma utredningar avslutat sin verksamhet under samma år. Då utbetalningarna från anslaget under återstående del av löpande budgetår torde kunna beräknas få minst samma omfattning som hittills, skulle följaktligen de under anslaget disponibla medlen icke komma att förslå. Med hänsyn härtill anser jag böra föreslå att å tilläggsstat äskas ett förstärkningsanslag för ifrågavarande ändamål. Storleken av nämnda anslag synes böra bestämmas till 125 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 125 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Holmgren.

Bilaga 7.

Egentliga statsutgifter.

Tionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal, anmäler under handelsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

B. Kommerskollegium med underlydande myndigheter och kårer.

[1.] **Kommerskollegium: Avlöningar.** Under hänvisning till vad jag anfört i årets statsverksproposition, tionde huvudtiteln, under punkten 4 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att den i avlöningsstaten för kommerskollegium uppförda anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må under budgetåret 1946/47 överskridas med högst 4 900 kronor.

[2.] **Fartygsinspektionen: Avlöningar.** Under hänvisning till vad jag anfört i årets statsverksproposition, tionde huvudtiteln, under punkten 12 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att den i avlöningsstaten för fartygsinspektionen uppförda anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal må under budgetåret 1946/47 överskridas med högst 2 100 kronor.

F. Diverse.

[3.] **3 a. Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag anfört i årets statsverksproposition, tionde huvudtiteln, under punkten 91 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel* å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Carl Gustaf Gyllenhaal.

Kapitalinvesteringar.

Justitiedepartementet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler här efter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **5 a. Nytt bostadshus vid kolonien Smälteryd.** Genom beslut den 28 juni 1946 har Kungl. Maj:t förordnat, att kronoegendomen Smälteryd i Sättila socken skulle från och med den 1 juli 1946 disponeras av fångvårdsstyrelsen för en till centralfängelset å Härlanda anknuten fångkoloni för avtjänande av straffarbete och fängelsestraff. Samtidigt anvisade Kungl. Maj:t för inköp av byggnader, som tillhörde dåvarande arrendatorn av Smälteryd, samt för ersättning åt denne för vissa förbättrings- och anläggningsarbeten å egendomen ett belopp av 6 400 kronor från det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisade anslaget till förvärv av fångkolonier.

Bebyggelsen å ifrågakvarande koloniegendom utgöres av, förutom ekonomibyggnader, dels en mangårdsbyggnad, innehållande i nedre våningen fyra rum, kök och hall samt i övre våningen två gavelrum och vind, dels en flygelbyggnad, innehållande i nedre våningen tre rum, bakstuga, kök, förstuga

och tambur samt i övre våningen fyra rum, två kök och en hall, *dels ock* en mindre stuga om ett rum och kök.

I skrivelse den 6 november 1946 har *fångvårdsstyrelsen* begärt anslag för uppförande av ett nytt bostadshus vid Smälteryd. Såsom motivering åberopas, att bostadsfrågan för befattningshavarna vid kolonien icke kan tillfredsställande ordnas på annat sätt. Sålunda anföres:

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 28 juni 1946 må vid kolonien anställas en koloniföreståndare, en överkonstapel, fyra vaktkonstaplar och ett ekonomibitråde. Den personal, som hittills anstälts vid kolonien utgöres av en koloniföreståndare, en överkonstapel och tre vaktkonstaplar. Dessutom är en arbetare tillfälligt anställd för tillsyn av koloniens körslor samt för vården och användningen av egendomens jordbruksmaskiner m. m. Denne har tidigare varit anställd å egendomen.

Nuvarande bostadsutrymmen vid kolonien disponeras på följande sätt.

I *mangårdsbyggnadens* nedre våning är ett rum reserverat såsom expeditjonsrum och tre rum och kök bebos av överkonstapeln vid kolonien — den förre arrendatorn G. H. Källqvist med hustru och tre barn. Av de två gavelrummen i övre våningen disponeras det ena av koloniföreståndaren och det andra delas av två vaktkonstaplar.

Lokalerna i *flygelbyggnadens* bottenvåning användas för närvarande huvudsakligen till kök och matsal; utrymmet i övre våningen disponeras för förråd. Flygelbyggnaden kommer framdeles, efter utförande av erforderliga ändringsarbeten, att tagas i anspråk såsom bostad för intagna. För närvarande bo dessa i baracker.

Den ovan nämnda *mindre stugan* om ett rum och kök disponeras av den tillfälligt anställde arbetaren.

I skrivelse den 6 juni 1946 framhöll styrelsen, att bostad för en à två familjer framdeles kunde behöva uppföras, därest ej befattningshavare å kolonien kunde förhyra bostäder i samhället, varom något bestämt uttalande då icke kunde givas. Av befattningshavarna bor, som nämnts, överkonstapeln med familj i mangårdsbyggnaden samt förutnämnde arbetare i den mindre stugan; en av de andra befattningshavarna har lyckats erhålla familjbostad i Sätilla, 20 minuters väg från kolonien. Föreståndaren har ej kunnat beredas familjbostad och lämplig bostad finnes ej för övriga två vaktkonstaplar eller för ekonomibiträdet.

Av det anförda framgår, att bostadsfrågan för befattningshavarna vid kolonien icke är tillfredsställande ordnad. Såsom styrelsen tidigare haft tillfälle framhålla, är det av största vikt för verksamheten vid en koloni, att familjbostad i största möjliga utsträckning kan beredas befattningshavarna.

Förslag till nytt bostadshus har, efter hänvändelse från fångvårdsstyrelsen, avgivits av domänstyrelsen. Enligt detta förslag skulle det nya bostadshuset rymma två lägenheter, vardera om tre rum och kök, samt draga en kostnad av 46 600 kronor. Efter granskning av förslaget har fångvårdsstyrelsens arkitekt G. Birch-Lindgren förordat, att det föreslagna bostadshuset kompletteras med w. c. och ett för lägenheterna gemensamt badrum. För egen del anser fångvårdsstyrelsen domänstyrelsens förslag med angiven komplettering lämpligt. Kostnaderna härför ha av arkitekten Birch-Lindgren beräknats på följande sätt.

Enligt domänstyrelsens beräkningar:

Byggnadskostnader, inkl. målning, sanitära och värmetekniska installationer	kronor	45 000
Elektriska installationer	»	1 600

Tillkommer (enligt arkitekten Birch-Lindgren):

Diverse byggnadsarbeten i källaren för bad- och pannrum ..	»	500
--	---	-----

Yttre ledningar:

vattenledning	kronor	3 100
avloppsledning	»	900
		» 4 000

Sanitära installationer m. m.

Hoffmanbrunn	kronor	600
Hydrofor	»	350
W. C. i bostad	»	400
Tvättställ i 2 rum	»	400
Avlopp och tappkran i tvätt- och pannrum ..	»	250
Panna, tvättbassäng i tvättrum, mangel	»	500
Inredning av badrum	»	500
		» 3 000

Elektriska installationer.

Ljuspunkter m. m. i källare	»	100
Planeringsarbeten, väg m. m.	»	1 000
Särskild arbetskostnad ¹	»	4 300
Transportkostnader	»	4 000
Oförutsett, kontroll, ritningar, arbetsledning	»	6 500

Summa kronor 70 000.

I enlighet härmed har fångvårdsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för uppförande av bostadshus vid fångkolonien å Smälteryd bevilja ett investeringsanslag å 70 000 kronor. Enär behovet av familjebostäder vid kolonien vore trängande, föreslår styrelsen, att anslag för ändamålet i första hand äskas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1946/47.

Byggnadsstyrelsen har, efter remiss, lämnat fångvårdsstyrelsens framställning utan erinran.

Det å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisade anslaget till förvärv av fångkolonier har beräknats med utgångspunkt från ett genomsnittligt inköpspris av 75 000 kronor för varje koloniegendom. Genom att kolonien Smälteryd inrättats på en kronoegendom ha de omedelbara kostnaderna för egendomens övertagande för fångvårdsändamål blivit obetydliga. En besparing har därför uppstått å nyssnämnda anslag. Då beslut fattades om inrättande av en fångkoloni på Smälteryd, förutsattes emellertid, att ett nytt bostadshus eventuellt skulle behöva uppföras därstädes. Med hänsyn till vad som nu blivit upplyst angående behovet av en dylik byggnad tillstyrker jag, att medel för ändamålet anvisas. Då anslaget till förvärv av fång-

Departements-
chefen.

¹ Lönstillägg på vissa byggnadsarbetarlöner.

kolonier icke kan anlitas i detta fall, torde, såsom fångvårdsstyrelsen föreslagit, ett särskilt anslag böra anvisas å tilläggsstat till innevarande års riksstat.

Kostnaderna för fångvårdsstyrelsens förslag ha beräknats med utgångspunkt från att för arbetena skulle anlitas fri arbetskraft. Därest i stället fångarbetskraft kunde komma till användning, skulle kostnaderna kunna reduceras. Med hänsyn till omfattningen av de arbeten, som för närvarande bedrivs i fångvårdens regi, är det emellertid osäkert om fångarbetskraft skall finnas att tillgå för nu ifrågakarande byggnadsarbeten. Anslaget torde därför böra beräknas i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag. Fångarbetskraft bör dock såvitt möjligt komma till användning vid arbetenas utförande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nytt bostadshus vid kolonien Smälteryd* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 70 000.

[2.] **5 b. Värmeledning m. m. i bostadshus vid kolonien Sörbyn.** I skrivelse den 26 augusti 1946 har *fångvårdsstyrelsen* gjort framställning om anslag till värmeledning samt vatten- och avloppsledningar i vissa bostadshus vid fångkolonien Sörbyn. Styrelsen anför bland annat:

Sedan fångvården övertagit den av statsverket inköpta egendomen Sörbyn i Hörnefors socken av Västerbottens län, ha förbättrings- och reparationsarbeten utförts å huvudbyggnaden med anlitage av härför anvisat anslag.

I sin skrivelse den 8 januari 1945, däri styrelsen gjorde framställning om inköp av egendomen Sörbyn, lämnade fångvårdsstyrelsen en beskrivning på de byggnader som funnos å egendomen och anmärkte därvid bland annat dels att värmeledning saknades i rättarebostaden och dels beträffande en som arbetarbostadshus betecknad byggnad, att denna saknade vatten, avlopp och värmeledning samt erfordrade rätt genomgripande arbeten för framtida användning till tjänstebostäder.

Direktören vid centralfängelset i Härnösand, som har tillsynen över kolonien Sörbyn, har nu hos fångvårdsstyrelsen anmält, att det visat sig vara förenat med betydande svårigheter att skaffa tillfredsställande bostäder för personalen, som — förutom föreståndare och rättare — består av 4 vaktkonstaplar och en första vaktfru. Direktören har anført att arbetarbostadshuset, som avsetts till personalbostad, vore gammalt, kallt och fuktigt. Det hade visat sig svårt att få tjänstemän till Sörbyn. Fångvårdsstyrelsen har på grund av vad sålunda förekommit funnit det särskilt angeläget att arbetarbostadshuset sättes i gott stånd.

Kostnaderna för ytterligare reparation av rättarebostaden samt iståndsättande av arbetarbostadshuset ha av fångvårdsstyrelsens arkitekt Gustaf Birch-Lindgren beräknats till 82 500 kronor. Även om styrelsen räknar med att kunna något begränsa arbetena och reducera beloppet, återstå arbeten som enligt fångvårdsstyrelsens mening måste utföras. Huvuddelen av kostnaderna för sistnämnda arbeten torde kunna bestridas av till styrelsens förfogande stående medel, men fångvårdsstyrelsen får efter samråd med domänstyrelsen hemställa, att särskilt anslag under domänfonden måtte anvisas för värmeledning samt vatten- och avloppsledningar i rättarebostaden och arbetarbostadshuset.

Kostnaderna för ifrågavarande arbeten uppgå enligt arkitekten G. Birch-Lindgrens beräkning till sammanlagt 27 000 kronor enligt följande fördelning.

Värme, vatten och avlopp i rättarebostaden	kronor	10 500
d:o i arbetarbostadshuset	»	12 500
Byggnadsarbeten i samband därmed m. m.	»	4 000
	Summa kronor	27 000.

På grund av vad sålunda anförts har fångvårdsstyrelsen hemställt om ett anslag för ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1946/47 å 27 000 kronor.

I infortrat utlåtande över fångvårdsstyrelsens framställning har *statskontoret* anført följande.

Vad beträffar egendomen Sörbyn vill statskontoret erinra om att föredragande departementschefen vid anmälan av frågan om förvärv för fångvårdens räkning av denna egendom (prop. 163/1945 s. 55) tillstyrkte ett belopp av 20 000 kronor för förbättring av huvudbyggnaden och rättarebostaden samt uttalade, att de arbeten, som i övrigt kunde erfordras för iståndsättande av personalbostäder m. m., i enlighet med vad fångvårdsstyrelsen framhållit, finge utföras efter hand, och att särskilda anslag härför icke krävdes. I övrigt finner statskontoret, som saknar nödiga hållpunkter för en mera ingående granskning av framställningen, icke anledning till annat uttalande än att ämbetsverket vill framhålla angelägenheten av att alla åtgärder till byggnadskostnadernas begränsande vidtagas.

Byggnadsstyrelsen har, efter remiss, lämnat fångvårdsstyrelsens framställning utan erinran.

Med anledning av vad statskontoret i sitt yttrande anført har *fångvårdsstyrelsen* i en under hand ingiven promemoria anført bland annat:

Under tiden sedan kolonien kommit i verksamhet, har det visat sig *dels* att det är svårare än man befarat att få befattningshavare till denna nordligt och avsidet belägna anstalt *och dels* att de reparationer, som behöva vidtagas, äro mera omfattande än man räknade med vid egendomens förvärvande. Det har sålunda vid de reparationsarbeten, som redan vidtagits, visat sig, att man ej kan komma ifrån att leda in värmeledning i rättarbostaden och att bristerna i arbetarbostadshuset äro betydligt större än man från början ansett. Det må härvid nämnas, att den nu tillsatta föreståndaren, som har små barn, klagat över att rättarbostaden, där han har sin bostad, är kall och svår att värma upp. Då man efter koloniens startande undersökt möjligheterna att skaffa familjebostäder åt befattningshavarna — något som är av största betydelse för att få behålla dem å en anstalt som Sörbyn — har direktören vid centralfängelset i Härnösand, som har tillsyn över kolonien, påyrkat, att nytt bostadshus skulle uppföras. Sedan han numera flera gånger besökt Sörbyn, riktar han avsevärda anmärkningar mot arbetarbostadshuset. Styrelsen har emellertid stannat för att söka reparera detta. Det anslag å 27 000 kronor, som begärts i den underdåniga skrivelsen den 26 augusti 1946, avser endast en del — värmeledning samt vatten- och avloppsledningar — av de reparationer som befunnits nödvändiga.

Då förslag framlades om förvärv för fångvårdens räkning av egendomen Sörbyn, förutsatte fångvårdsstyrelsen, att särskilda medel icke skulle bli-
Departements-
chefen.

erforderliga för reparations- och förbättringsarbeten på egendomen. På Kungl. Maj:ts förslag anvisades likväl ett belopp av 20 000 kronor för sådant ändamål (jfr prop. 163/1945 s. 52, 55). På grund härav kan det synas tveksamt huruvida ytterligare medel nu böra anvisas för dylika arbeten; erinras må, att erforderliga reparations- och förbättringsarbeten tidigare ansetts kunna utföras med anlitage av medel, som eljest stå till fångvårdsstyrelsens förfogande. Med hänsyn till vad styrelsen anfört vill jag emellertid icke motsetta mig, att särskilt anslag anvisas för ändamålet. Det begärda beloppet torde böra anvisas å tilläggsstat samt upptagas under statens allmänna fastighetsfond.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Värmeledning m. m. i bostadshus vid kolonien Sörbyn* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 27 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.

Försvarsdepartementet.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

I egenskap av särskilt förordnad föredragande anmäler statsrådet Sköld härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering och anför därvid följande.

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

Flygvapnets delfond.

[1.] **Utökning av flygverkstaden vid Svea flygflottilj.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1946 års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 3 s. 97) anvisade riksdagen (skrivelse nr 206) inom ramen för de för flygvapnet för femårsperioden 1942/47 beräknade byggnadskostnaderna ett belopp av 185 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 för uppförande av en för-rådshangar vid Svea flygflottilj.

Av en i propositionen 1946: 121 (s. 91) intagen sammanställning av byggnadsprogrammet för flygvapnet för femårsperioden 1942/47 framgår, att en reserv av 716 000 kronor kvarstår under de för flygvapnet anvisade investeringsanslagen (kvotanslagen) för byggnadsprogrammets genomförande, benämnda Vissa byggnadsarbeten m. m.

I skrivelse den 7 september 1946 har *flygförvaltningen* framlagt förslag till utökning av flygverkstaden vid Svea flygflottilj samt i anslutning härtill anfört i huvudsak följande.

Den nuvarande flygverkstaden, som uppfördes år 1938, hade en monteringshall med dimensionerna 25×25 meter. Vid de senast tillkomna jaktflottiljerna vore motsvarande hall 60×20 meter. Skillnaden i yta utgjorde sålunda ($1\,200 - 625 =$) 575 kvadratmeter. Flygflottiljen hade tidigare haft jaktplan av typ J 22 men komme nu att tillföras jaktplan av typ J 21 med dubbla stjärtbommar. Dimensionerna vore för J 22 $10 \times 7,8$ meter och för J 21 $11,60 \times 10,50$ meter. Genom att J 21 hade noshjul, kunde planen icke ställas så tätt som plan med stjärthjul eller sporre. Utöver flottiljens egna flygplan skulle flygverkstaden jämväl betjäna de till ett 30-tal uppgående flygplan, som tilldelats flygledningen m. fl. Bristen på utrymme för monterings- och översynsarbete komme att bli täckt sedan den av 1946 års riksdag beslutade förrådshangaren, vilken avsågs skola förläggas i direkt anslutning till befintlig flygverkstad, uppförts. Vissa andra utrymmen motsvarade emellertid icke moderna krav. Detta gällde i första hand signalverkstaden och utrymmena för sprutmålning. Sedan de nu tillämpade utrymmesnormerna för signalverkstäder fastställts, hade radiomaterielen undergått en snabbare utveckling än som kunnat förutses. Sålunda hade ekoradiostationer och radiostationer för ultrakorta vågor tillkommit. Överhuvud taget hade kraven på utrymmen inom verkstaden avsevärt ökats. Vad anginge utrymmen för sprutmålning, vore dessa icke tillräckligt stora för att tillåta intagande av flygplan för målning, varför större målningsarbeten måste utföras i monteringshallarna, vilket ur olika synpunkter vore olägligt. Enligt flygförvaltningens förslag skulle den vid flottiljen befintliga signalverkstaden utökas samt en ny sprutmålningshall m. m. tillbyggas. Sprutmålningshallen skulle få en golvyta av $14 \times 11,5$ meter. Nuvarande signalverkstaden skulle övertagas av instrumentverkstaden, medan nuvarande sprutmålningssrummet skulle användas såsom förråd. I samband med de föreslagna arbetena borde förrådshangaren kompletteras beträffande installationer och transportanordningar m. m. Vidare borde anordnas uppställningsplaner av betong med en yta av 1 700 kvadratmeter. Utökningen av verkstaden medförde slutligen behov av vissa kompletteringar av den värmecentral, som försåge verkstaden med värme, ävensom viss utökning av yttre värmeledningar m. m. Kostnaderna för de föreslagna arbetena uppginge, inklusive administration, till ett belopp av 196 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. För täckande av detta medelsbehov kunde tagas i anspråk förenämnda reserv av 716 000 kronor, som kvarstode inom femårsplanens kostnadsram för flygvapnets byggnadsarbeten m. m.

*Före-
draganden.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår är den nuvarande flygverkstaden vid Svea flygflottilj i behov av utökning. 1946 års riksdag har anvisat medel för uppförande av en förrådshangar, som är avsedd att förläggas i direkt anslutning till den befintliga verkstaden. Härigenom kommer behovet av utrymme för monterings- och översynsarbeten att fyllas. Därutöver erfordras emellertid utökning av signalverkstaden och tillbyggnad av en sprutmålningssrummet. Då det är ekonomiskt fördelaktigt att i ett sammanhang utföra samtliga de nu aktuella arbetena — såväl uppförandet av förrådshangaren som övriga föreslagna arbeten — anser jag mig böra tillstyrka, att medel nu beräknas för ändamålet. I samband härmed böra medel jämväl

beräknas för de angivna kompletteringsarbetena i förrådshangaren. De av flygförvaltningen uppskattade kostnaderna ha icke givit mig anledning till erinran, varför jag förordar, att för ändamålet anvisas ett belopp av, inklusive administration, 196 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1946. Kostnaderna synas, på sätt flygförvaltningen föreslagit, böra bestridas med anlåtande av den reserv å 716 000 kronor, som kvarstår inom femårsplanens kostnadsram för flygvapnets byggnadsarbeten.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i det föregående angivna byggnadsarbeten må komma till utförande med anlåtande av det för budgetåret 1946/47 för flygvapnet anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 28 500 000 kronor.

Vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

C. F. von Horn.

Kapitalinvesteringar.

Kommunikationsdepartementet.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

I. Statens affärsverksfonder.

D. Statens vattenfallsverk.

[1.] **5. Kraftstation vid Harsprånget.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (Bil. 27, punkt 91) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kraftstation vid Harsprånget* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 8 000 000.

[2.] **7 a. Ny ångpanna i Västerås ångkraftstation.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (Bil. 27, punkt 87) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ny ångpanna i Västerås ångkraftstation* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 1 000 000.

[3.] **12. Statens vattenfallsverks dispositionsanslag.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (Bil. 27, punkt 99) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Statens vattenfallsverks dispositionsanslag* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag avkronor 3 000 000.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[4.] **Anordnande av häradsskrivarkontor.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i propositionen 1946:311 (Bil. 12, punkt 12) framlagda förslag anvisade 1946 års riksdag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 under statens allmänna fastighetsfond ett investeringsanslag av 600 000 kronor till Anordnande av vissa förvaltningslokaler. Av anslaget beräknades ca 400 000 kronor för arbeten i Stockholm och 200 000 kronor för arbeten i landsorten.

I skrivelse den 3 december 1946 har *byggnadsstyrelsen* till en början erinrat, att av anslaget disponerats 118 500 kronor redan före avlåtandet av styrelsens förevarande skrivelse samt att styrelsen i skrivelser den 22 oktober och 5 november 1946 föreslagit ytterligare inredningsarbeten för en sammanlagd kostnad av 415 000 kronor. Styrelsen avsåg att inom den närmaste tiden inkomma med ytterligare förslag till åtgärder, som med den största skyndsamhet borde vidtagas. Kostnaderna för dessa arbeten beräknades till sammanlagt 71 250 kronor.

De kostnader, som skulle komma att påföras det för innevarande budgetår anvisade anslaget, skulle sålunda uppgå till (118 500 + 415 000 + 71 250) 604 750 kronor, varför anslaget redan nu vore otillräckligt.

Under sådana förhållanden och med hänsyn till nödvändigheten att snabbt kunna tillgodose oförutsedda behov av ombyggnads- och reparationsarbeten, som ej kunde påföras fastighetsfondens underhållskostnadsanslag, syntes, anför styrelsen, ytterligare medel böra ställas till förfogande för detta ändamål.

Styrelsen erinrar härefter om att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisats ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor till Anordnande av häradsskrivarkontor samt att av detta anslag ditills endast 93 400 kronor disponerats. Såvitt styrelsen nu kunde bedöma, torde större delen av anslaget icke behöva användas för avsett ändamål. På grund härav ville styrelsen ifrågasätta, huruvida icke anslaget lämpligen borde stå till förfogande jämväl för anordnande av förvaltningslokaler inom av styrelsen omhänderhavda byggnader.

Styrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1947 års riksdag att bemyndiga Kungl. Maj:t att disponera ifrågavarande anslag å

2 500 000 kronor jämväl för bestridande av kostnader för anordnande av förvaltningslokaler inom av styrelsen omhänderhavda byggnader.

Anslaget till Anordnande av vissa förvaltningslokaler torde inom kort bli i sin helhet disponerat för avsett ändamål. De behov, som hösten 1946 föranledde anslaget anvisande, lära emellertid även efter ianspråktagande av nämnda anslag komma att göra sig gällande. Med hänsyn härtill finner jag i likhet med byggnadsstyrelsen angeläget, att ytterligare medel snarast möjligt ställas till förfogande för här avsedda ändamål. Departements-
chefen.

Styrelsens förslag, att det för budgetåret 1945/46 anvisade anslaget till Anordnande av häradsskrivarkontor skulle få tagas i anspråk jämväl för anordnande av andra förvaltningslokaler, finner jag utgöra en lämplig lösning av denna fråga. Med hänsyn till den begränsning av användningen av sistnämnda anslag, vilken innefattas i riksdagens beslut om medelsanvisningen, torde Kungl. Maj:t dock böra inhämta riksdagens bemyndigande att på föreslaget sätt använda anslaget för ett nytt ändamål.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att investeringsanslaget till Anordnande av häradsskrivarkontor må tagas i anspråk jämväl för anordnande av andra förvaltningslokaler.

[5.] **15. Anordnande av lokaler för Svea hovrätt.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (Bil. 27, punkt 110) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av lokaler för Svea hovrätt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 160 000.

[6.] **17. Nybyggnad för hovrätten för Västra Sverige.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1946 års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 5, punkterna 118 och 119) därom framlagda förslag anvisade riksdagen för budgetåret 1946/47 till Nybyggnad för hovrätten för Västra Sverige 925 000 kronor samt till Nybyggnad för hovrätten för Nedre Norrland 650 000 kronor. Sedan Kungl. Maj:t den 22 mars 1946 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med vederbörande myndigheter upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med ritningar till sagda nybyggnader, har styrelsen i skrivelse den 17 oktober 1946 med överlämnande av ritningarna underställt dessa Kungl. Maj:ts prövning samt hemställt om ytterligare anslag för byggnadsföretagen.

Genom beslut den 25 oktober 1946 har Kungl. Maj:t benyndigat styrelsen dels att i samråd med vederbörande myndigheter och i huvudsaklig överensstämmelse med de ingivna ritningarna låta uppföra ifrågavarande domstolsbyggnader, dels ock att för ändamålet taga i anspråk de anvisade investeringsanslagen av 925 000 kronor och 650 000 kronor. Beträffande ytterligare

anslag för nu ifrågavarande ändamål har Kungl. Maj:t förklarat Sig framdeles vilja meddela beslut. Jag torde nu ånyo få anmäla sistnämnda fråga.

I sin skrivelse den 17 oktober 1946 anför *byggnadsstyrelsen* beträffande behovet av ytterligare anslag till en *hovrättsbyggnad* i Göteborg, att det under ritningsarbetet visat sig lämpligt att bland annat öka måtten med avseende å vissa delar av byggnaden för att därigenom erhålla möjligheter att tillgodose ökade lokalbehov, som framdeles förväntades uppkomma. Tillgodoseendet av en sådan reserv i samband med byggnadens utförande komme givetvis att ställa sig ekonomiskt fördelaktigare än en senare utvidgning. Andra ändringar och utvidgningar hade gjorts i avsikt att tillgodose vissa vid detaljbearbetningen av programmet uppkomna önskemål från de särskilda sakkunnigas sida. Det hade också visat sig ekonomiskt fördelaktigt att — vilket av kostnadsskäl ursprungligen icke varit tänkt — redan från början verkställa utsprängning och inreda källare under hela byggnaden för att på längre sikt bereda erforderligt utrymme åt arkivalier m. m. Dessa direkta ökningar i volymen hade medfört en tilläggskostnad av 190 000 kronor.

Vid de slutliga avvägningar och borringar som skett på tomten hade vidare visat sig, att å vissa delar av tomten, där större utfyllnader tidigare blivit gjorda, mera omfattande grundarbeten måste ske. Detta medförde, att kostnaderna för grundarbetena behövde uppräknas med 45 000 kronor.

På grund av det framträdande läge som hovrättsbyggnaden komme att erhålla hade även önskemål framkommit, att större omsorg måtte ägnas den del av tomten som icke komme att bebyggas. De yttre arbeten som man här borde räkna med bleve av något större omfattning än som förutsatts beträffande den ursprungliga tomten. Merkostnaden härför hade beräknats till 25 000 kronor.

Slutligen hade den fortgående prisstegringen föranlett en ökning av de beräknade kostnaderna med 75 000 kronor. Det totala anslagsbehovet för hovrättsbyggnaden i Göteborg i enlighet med här framlagt förslag skulle sålunda uppgå till $(925\ 000 + 190\ 000 + 45\ 000 + 25\ 000 + 75\ 000)$ 1 260 000 kronor eller 335 000 kronor mer än vad som hittills anvisats.

Beträffande *hovrättsbyggnaden* i Sundsvall anför styrelsen, att jämväl i fråga om detta byggnadsföretag under ritningsarbetet sådana omständigheter framkommit, som medförde ökningar i den beräknade byggnadskostnaden. Sålunda hade även här källaren ansetts böra redan nu i sin helhet utgrävas. Härigenom erhöles ökade möjligheter att tillgodose hovrättens framtida behov av förvaringslokaler för arkivaliebeståndet. Vidare måste, sedan beslut fattats om nedläggande av kronohäktet i Sundsvall, lokaler i hovrättsbyggnaden anordnas för häktade jämväl för de häradsrätter som hade tingsställe i staden. På vinden, som enligt det ursprungliga förslaget ej avsåges att tagas i anspråk, hade nu mot gaveln förlagts två reservrum, varjämte vindsvåningen givits mått och konstruktion, som utan nämnvärda kostnader möjliggjorde ett framtida inredande av ytterligare rum därstädes. Kostnaderna för den volymökning, som till följd av dessa olika åtgärder skulle erhållas, hade styrelsen beräknat till 200 000 kronor.

Vidare vore, såsom i 1946 års statsverksproposition förutsetts såsom möjligt, vissa ytterligare grundförstärkningsarbeten för den nya hovrättsbyggnaden erforderliga. De ytterligare provborrningar på tomten, som numera verkstälts, hade nämligen visat, att grundförhållandena komme att nödvändiggöra förstärkningsarbeten av större omfattning än tidigare beräknats. Det i statsverkspropositionen för detta ändamål uppgivna beloppet av 50 000 kronor komme därför icke att förslå utan måste ökas till 70 000 kronor.

Slutligen måste även beträffande hovrättsbyggnaden i Sundsvall de beräknade byggnadskostnaderna ökas på grund av numera inträffade prisstegringar. Ökningen beräknades till 60 000 kronor.

Sammanlagt uppginge sålunda det totala medelsbehovet för hovrättsbyggnaden i Sundsvall till (650 000 + 200 000 + 70 000 + 60 000) 980 000 kronor eller 330 000 kronor mer än vad som hittills anvisats för ändamålet.

Styrelsen hemställer, att till nybyggnaderna för hovrätterna för Västra Sverige och Nedre Norrland måtte anvisas ytterligare (335 000 + 330 000) 665 000 kronor.

Till hovrättsbyggnader i Göteborg och Sundsvall har 1946 års riksdag anvisat sammanlagt 1 575 000 kronor. Städerna ha till kronan utan kostnad upplåtit tomter för ändamålet samt utfäst sig att bidra till kostnaderna för hovrättshusen med ett belopp av vardera 200 000 kronor. *Departements-
chefen.*

Sedan ritningar till domstolsbyggnaderna numera utarbetats, har byggnadsstyrelsen hemställt om ytterligare anslag av 665 000 kronor för ändamålet. Såsom framgår av styrelsens redogörelse hänför sig kostnadsökningen till utvidgningen av de ursprungligen beräknade lokalerna för beredande av vissa reservutrymmen samt till vissa ytterligare grundarbeten. Jämväl den sedan kalkylernas upprättande inträffade prisstegringen har medfört ökning i de ursprungligen beräknade byggnadskostnaderna.

Jag tillstyrker att de av byggnadsstyrelsen äskade medlen anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1946/47. Jag avser att under nästa punkt hemställa om anslag med 330 000 kronor till Nybyggnad för hovrätten för Nedre Norrland.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för hovrätten för Västra Sverige* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 335 000.

[7.] **18. Nybyggnad för hovrätten för Nedre Norrland.** Under hänvisning till vad jag under näst föregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för hovrätten för Nedre Norrland* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 330 000.

V. Statens utlåningsfonder.

[8.] **5 a. Luftfartslånefonden.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (Bil. 27, punkt 123) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Luftfartslånefonden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 19 000 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Kapitalinvesteringar.

Ecklesiastikdepartementet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, dock att ministern för utrikes ärendena UNDÉN icke deltog i behandlingen av det under punkten 1 omförmälda ärendet.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **42 b. Inköp av en fastighet för amerikanska seminariet vid universitetet i Uppsala.** Efter framställning av *det större akademiska konsistoriet* har *kanslern för rikets universitet* hemställt om anvisande av ett engångsanslag av 130 000 kronor till inköp av fastigheten å tomten nr 17 i kvarteret Svea i Uppsala för beredande av lokaler för amerikanska seminariet vid universitetet.

Av handlingarna inhämtas bland annat.

Angående lokalbehovet för amerikanska seminariet har *föreståndaren för seminariet* professorn S. B. Liljegren anförut huvudsakligen följande.

Som bekant ha engelska och amerikanska institutionerna vid Uppsala universitet utvecklats mycket starkt under de senaste åren. Jag erinrar om engelskans frammarsch i vårt skolväsen och om det livliga intresset för att vår undervisning måtte i högre grad än hittills beakta Förenta Staternas språk och kultur. Ett tillgodoseende av dessa synnerligen befogade önskemål nödvändiggör att helt andra krav måste ställas på universitetsundervisningen i berörda hänseende.

I de båda institutionerna råder för närvarande ett provisorium, som ej längre kan upprätthållas, med avseende på utrymme. De förfoga över fem mindre rum, där allt hyllutrymme är så upptaget att böckerna måste placeras ovanför hyllorna, utom normalt räckhåll för de studerande. För den nu inköpta eller skänkta litteraturen i engelska seminariet samt för det mer än tvådubbla antalet böcker och tidskrifter o. a. (ca 6 000), som utgör resultatet av det nu etablerade samarbetet med USA för amerikanska institutets räkning, saknas plats. Vidare kan ingen fonetisk träning bedrivas, så länge rum härför saknas. Anskaffad apparatur står inlåst i skåp till föga nytta. För nödvändigt geografiskt, fonetiskt eller annat av ämnena betingat åskådningsmaterial saknas väggutrymme. Endast vid sammanträning kunna arbetsplatser till ett antal av 41 i engelska och 21 i amerikanska seminariet beredas de omkring 250, som enligt officiell uppgift nu studera ämnena i Uppsala. Varken för mig, amanuens, lektorer eller arkivarbetare finnes arbetsrum. Sammanträdeslokal för större proseminarier saknas även, så att proseminarier måst hållas i lärosalar på universitetet utan tillgång till de nödvändiga handböckerna.

Genom att följa annonserna i ortspressen och på annat sätt har jag förvissat mig om att lokalfrågan ej kan lösas genom att våning hyres. Dylik står ej att uppdriva för ändamålet. Det synes mig då ej finnas annan utväg än att utredning göres om möjlighet för universitetet att genom inköp av privathus eller villa anskaffa de nödiga lokalerna.

Humanistiska sektionen har yttrat bland annat:

Om universitetsundervisningen i engelska framdeles skall kunna tillmötesgå det icke minst från studenthåll uttalade önskemålet om en mera filologisk och kulturhistorisk inriktning av studierna så att de studerande erhålla mera djupgående insikt i de anglosachsiska ländernas kulturella, sociala och politiska liv samt deras historiska utveckling, kommer helt andra krav att ställas på det nuvarande seminariebiblioteket i engelska. Detsamma kommer under liknande förutsättningar att bli fallet även beträffande andra språk. Sektionen finner, att en utveckling av studierna i antydd riktning närmast skulle kräva mera fristående komplement till de nuvarande mera strängt lingvistiska seminariebiblioteken och skulle med glädje hälsa tillkomsten av flera dylika institut.

Då nu genom professor Liljegrens initiativ och genom ett markerat och för universitetets vidkommande synnerligen glädjande intresse från amerikanskt håll ett dylikt institut börjat sin verksamhet, anser sektionen den av professor Liljegren begärda utredningen om ökade lokalutrymmen för hans ämne lämpligen böra bli begränsad till lokal för ett amerikanskt institut, varvid sektionen även har skäl att antaga, att det intresse för detta som redan visats från amerikanskt håll skall ökas och att Uppsala universitet för sin undervisning skall kunna räkna med en institution för främjande av kännedomen om och förbindelserna med den amerikanska kulturen. Under åberopande av nu anförda omständigheter vill sektionen varmt tillstyrka den av professor Liljegren begärda utredningen.

Efter företagen utredning har *byggnadsstyrelsen* föreslagit, att nya lokaler skulle beredas seminariet i fastigheten å tomten nr 17 i kvarteret Svea i Uppsala. Denna fastighet, som är en villa i två plan inom Kåbo villastad, skulle enligt byggnadsstyrelsens mening i huvudsak i befintligt skick kunna användas till förläggning av seminariet. Fastigheten har av byggnadsstyrelsen värderats till 130 000 kronor, för vilket belopp ägaren förklarar sig villig att försälja densamma.

Föreståndaren för seminariet har förklarat sig finna den till inköp föreslagna fastigheten utomordentligt väl lämpad för det avsedda ändamålet.

Vederbörande universitetsmyndigheter ha jämväl anslutit sig till det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget till lösning av seminariets lokalfråga.

Behovet av ökade lokalutrymmen för det amerikanska seminariet vid universitetet i Uppsala finner jag med hänsyn till den förebragta utredningen styrkt. Då det icke syntts möjligt att bereda seminariet erforderligt utrymme inom någon universitetets fastighet eller genom förhyrande av lokaler, har av byggnadsstyrelsen verkställts utredning angående möjligheterna av att för ändamålet inköpa en fastighet i Uppsala. Såsom resultat av den verkställda utredningen har förslag framlagts om förvärvande för seminariets räkning av en villafastighet inom Kåbo villastad i Uppsala. I likhet med vederbörande universitetsmyndigheter finner jag det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget utgöra en lämplig lösning av seminariets lokalfråga. Det värde, som av byggnadsstyrelsen åsatts fastigheten, 130 000 kronor, synes icke giva anledning till erinran. Jag förordar, att å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår såsom kapitalinvestering anvisas ett anslag å nämnda belopp till inköp av ifrågavarande fastighet.

Departements-
chefen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av en fastighet för amerikanska seminariet vid universitetet i Uppsala* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investerings-
anslag av kronor 130 000.

[2.] **55. Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna.** Efter av Kungl. Maj:t i propositionen 1946: 242 framlagt förslag anvisade 1946 års riksdag (skrivelsen nr 366) å riksstaten för budgetåret 1946/47 till byggnadsarbeten vid vissa folkskoleseminarier ett investeringsanslag av 1 709 000 kronor, varav 416 000 kronor för seminariet i Gävle, 63 000 kronor för seminariet i Karlstad och 188 000 kronor för seminariet i Uppsala. Genom beslut den 28 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att ombesörja utförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten.

I skrivelse den 28 november 1946 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av ytterligare anslag av 215 000 kronor till byggnadsarbetena vid nämnda tre folkskoleseminarier. Till stöd härför har anförts följande.

Folkskoleseminariet i Gävle. I det förslag för ombyggnad av dövstumskolan i Gävle för folkskoleseminariets räkning, som framlagts för 1946 års riksdag, upptogs endast ett rum för barnbispisning. Sedermera ha emellertid tillkommit av staten fastställda normer angående organiserandet av de kostnadsfria skolmåltiderna, varigenom ytterligare lokaler blevo erforderliga för ifrågavarande ändamål. Det befanns härvid lämpligt att de två vaktmästarlägenheterna i skolbyggnaden, vilka för övrigt till följd av sin

belägenhet delvis under jord icke kunde anses vara fullgoda bostäder, efter vissa ombyggnadsarbeten toges i anspråk för barnbispisningen. För beredande av andra bostäder åt vaktmästarpersonalen har det därför blivit nödvändigt att uppföra en särskild nybyggnad. Med anledning av berörda ökning av lokalbehovet samt fortsatt kostnadsstegring äro de till byggnadsarbeten vid Gävle folkskoleseminarium anvisade medlen icke tillräckliga utan erfordras ett ytterligare anslag av 114 000 kronor.

Folkskoleseminariet i Karlstad. Verkställandet av de beräkningar, som låge till grund för medelsanvisningen till de vid detta folkskoleseminarium planerade ombyggnadsarbetena måste på grund av ärendets brådskande art bedrivas med största skyndsamhet. Den fortsatta mera noggranna utredningen har givit vid handen, att särskilt utökningen av värmecentralen och ledningssystemet kommer att draga större kostnader än som ursprungligen beräknats samt vidare att byggnaden erfordrar vissa konstruktiva förändringar. Sedan huvudritningarna färdigställts, har det därför visat sig att de med ombyggnadsarbetena vid Karlstads folkskoleseminarium förenade kostnaderna icke kunna sättas lägre än 116 000 kronor, motsvarande en ökning i förhållande till tidigare beräknat kostnadsbelopp av 53 000 kronor.

Folkskoleseminariet i Uppsala. För de vid folkskoleseminariet i Uppsala planerade byggnadsåtgärderna ha anvisats 188 000 kronor. På grund av sedan tiden för kostnadsberäkningens uppgörande inträffad prisstegring samt att inredningen av nya klassrum i vindsvåningen blivit mera arbetskrävande än som beräknats, ha kostnaderna för byggnadsarbetena vid folkskoleseminariet i Uppsala stigit med 48 000 kronor.

Med anledning av berörda ökning av byggnadskostnaderna, som delvis är att hänföra till inträffad prisstegring, får byggnadsstyrelsen hemställa att Kungl. Maj:t ville ställa till styrelsens förfogande ytterligare (114 000 + 53 000 + 48 000) 215 000 kronor för utförande av byggnadsarbetena vid folkskoleseminarierna i Gävle, Karlstad och Uppsala.

Departements-
chefen.

Totalkostnaderna för de ombyggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna i Gävle, Karlstad och Uppsala, vartill 1946 års riksdag anvisat medel, beräknades i samband med medelsanvisningen till sammanlagt 667 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har nu hemställt om anvisande av ett belopp av 215 000 kronor till täckande av beräknade merkostnader för byggnadsföretagens genomförande, huvudsakligen föranledda av viss utökning av byggnadsprogrammen för seminarierna i Gävle och Karlstad samt inträffade prisstegringar. Då den av byggnadsstyrelsen begärda ytterligare medelsanvisningen synes erforderlig, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 215 000.

[3.] **60 a. Om- och tillbyggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Lycksele.** Till detta ändamål har riksdagen å riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisat ett investeringsanslag av 400 000 kronor, motsvarande de då beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget. Såsom av propositionen 1944: 51 framgår av-

såg ifrågavarande byggnadsföretag dels uppförande av en nybyggnad norr om den nuvarande seminariebyggnaden och förenad med denna genom en övertäckt gång och dels ombyggnad av vissa delar av seminariebyggnaden och elevhemmet. Nybyggnaden skulle huvudsakligen inrymma i en souterrängvåning lokaler för manlig slöjd samt pannrum, i bottenvåningen tre klassrum och i den övre våningen lokaler för kvinnlig slöjd samt skolkök. Till byggnaden skulle med entré från souterrängvåningen anslutas en i ett plan uppförd samlingssal med 275 platser jämte två mindre lokalutrymmen i en flygel till denna. Ombyggnadsarbetena skulle omfatta inredande inom södra delen av seminariebyggnadens bottenvåning av en ny rektorsexpedition med tillhörande lokaler samt å vinden inom samma byggnad ett överspelningsrum. Inom elevhemmet skulle det nuvarande skolköket förändras till kök för elevhushållet, medan dettas nuvarande kök skulle anordnas till serverings- och diskrum, varjämte rektorsexpeditionen i byggnadens övre våning skulle ombyggas till elevrum.

Byggnadsstyrelsen har nu i skrivelse den 14 oktober 1946 gjort framställning om anvisande för budgetåret 1946/47 av ytterligare 199 000 kronor till ifrågavarande byggnadsföretag enligt följande specifikation.

a) anordnande av musikundervisningslokal m. m.	kronor	20 000
b) omläggning av värmeledningssystemet m. m.	»	75 000
c) anskaffande av viss fast utrustning för köken och tvättstugorna	»	30 000
d) anordnande av fasta cykelställ m. m.	»	6 000
e) planering av det nya tomtområdet	»	10 000
f) ökade materiel- och arbetspriser m. m.	»	58 000

Summa kronor 199 000.

Byggnadsstyrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Genom beslut den 7 september 1945 har Kungl. Maj:tt meddelat byggnadstillstånd för utförande av de beslutade ombyggnadsarbetena samt för uppförande av nybyggnaden med undantag för samlingssalen med tillhörande lokaler. De byggnadsarbeten, för vilka byggnadstillstånd lämnats, igångsattes under november månad 1945 och ha numera fortskridit så långt, att byggnadsstommen för nybyggnaden i huvudsak fullbordats och att ombyggnadsarbetena inom seminariebyggnaden kunna beräknas bli färdigställda under innevarande år. Arbetena ha icke oväsentligt hindrats och försenats genom svårigheten att anskaffa materialier ävensom därigenom att den av styrelsen anställde byggnadsentreprenören råkat på obestånd och arbetena måst övertagas av hans borgensmän.

Under arbetenas fortgång har från skolmyndigheternas sida framkommit förslag till vissa ändringar i byggnadsplanen för ett bättre tillgodoseende av undervisningen och för bättre utnyttjande av olika lokaliteter, varjämte vissa tekniska förbättringar framhållits såsom önskvärda.

Beträffande de föreslagna ändringarna i byggnadsplanen får byggnadsstyrelsen anföra följande.

Avsikten vid byggnadsplanens utarbetande var att den nya aulan skulle begagnas som musikundervisningsrum, enär något klassrum icke fanns att förfoga över för ändamålet. Seminariets rektor har emellertid framhållit

att det skulle vara mindre lämpligt att aulan kommer till användning i sådant syfte, dels emedan lokalen är för stor för att med fördel kunna begagnas som undervisningsrum och dels av det skäl att bränsleutgifterna för seminariet härigenom skulle komma att icke oväsentligt ökas, då den stora lokalen vintertid måste hållas vid relativt hög temperatur dagligen, sålunda icke allenast vid de tillfällen, när densamma utnyttjas som samlingsal. Förslaget har därför framkommit, att den till aulan anslutna flygeln skulle utökas från cirka 35 till cirka 70 m² yta och inredas till musikundervisningslokal jämte tillhörande kapprum m. m. Förslaget bör enligt styrelsens mening av anförda skäl komma till utförande. Härigenom skulle byggnadskostnaderna ökas med i runt tal 20 000 kronor.

Inom seminariet finnas för närvarande tre pannrum, nämligen ett i elevhemmet, avsett för denna byggnad och en intilliggande mindre del av seminariabyggnaden, ett i gymnastikhuset, avsett för denna byggnad och återstående del av seminariabyggnaden, och ett i lärarbostadshuset, jämväl avsett för rektorsbostaden. Enligt byggnadsplanen skall ytterligare ett pannrum inredas inom den nya skolbyggnaden, avsett för denna byggnad och aulan. De till sistnämnda pannrum och till pannrummen inom elevhemmet och bostadshuset anslutna värmeledningarna äro anordnade för varmvatten och den till pannrummet inom gymnastikhuset anslutna för lågtrycksånga. Särskilt sistnämnda värmeledningssystem har under senaste år icke visat sig tillfredsställande, i det värmeförseln till lokalerna varit ojämn, vartill kommer att systemet, i all synnerhet ångpannorna, på grund av ålder, är förbrukat och tarvar ombyggnad. Även värmesystemen i övrigt äro i viss mån bristfälliga, icke allenast på grund av ålder utan jämväl med hänsyn till stark påfrestning vid vedeldning under de senaste stränga vintrarna. I samband med ombyggnad och reparationer av anläggningarna skulle under sådana förhållanden en centralisering av eldningsplatserna vara synnerligen välbetänkt. Förutom den ekonomiska vinst, som ernås genom den bränslebesparing, som uppstår vid eldning i endast en panncentral, torde även viss besparing i utgifter ernås genom minskat behov av arbetskraft. Om eldningen förlägges till en gemensam panncentral, torde eljest erforderlig ytterligare arbetskraft utöver den redan anställda värmeledningsskötarens för ändamålet icke vara behöfvlig.

Styrelsen anser sig sålunda böra föreslå, att en för seminariets värmeledningssystem gemensam panncentral anordnas och förlägges till gymnastikhusets källare samt att värmeledningssystemet för lågtrycksånga helt ombygges för varmvatten, varigenom enhetlighet inom värmesystemen vinnes. De härigenom uppkommande merkostnaderna, inneslutande jämväl kostnader för byggnadsarbeten vid anordnandet av pannrummet och ny pannskorsten m. m., belöpa sig till omkring 75 000 kronor, vilket belopp torde komma att väl förräntas genom ovannämnda besparingar.

Genom att ur byggnadsplanen utesluta pannrummen i elevhemmets källare och i nybyggnadens souterrängvåning kunna dessa utrymmen göras användbara för andra ändamål. I samråd med skolans rektor får styrelsen föreslå följande om disposition av dessa våningsplaner. Inom elevhemmets källarvåning bibehålls och utvidgas skolans tvättstuga med tork- och mangelrum och i samma våningsplan anordnas en mindre tvättstuga för elevernas handtvätt med tillhörande tork- och strykrum. Det frigjorda utrymmet i nybyggnadens souterrängvåning utnyttjas lämpligen som samlingsrum för eleverna vid raster och måltidsuppehåll samt till föreningsrum. Några ökade kostnader för byggnadsföretaget utöver ursprungligen beräknade uppstå icke genom denna om disposition av våningsplanerna, enär några arbeten av större mått hittills icke kommit till utförande, vilka kunna fördyra genomförandet av föreslagna ändringar.

Även frågan angående anskaffning av ny fast utrustning inom köken och tvättstugorna synes i detta sammanhang böra lösas. Den inom dessa lokaler befintliga inredningen är i stort sett försliten. Kostnaderna för den nya utrustningen uppgå inom köken till 25 000 kronor och inom tvättstugorna till 5 000 kronor eller till sammanlagt 30 000 kronor.

Rektor vid seminariet har vidare framhållit behovet av 130 stycken fasta cykelställ under skyddstak samt av ett förvaringsrum för cyklar vintertid anordnas inom den befintliga uthusboden. Cykelställen äro huvudsakligen avsedda för elever, som bo utanför seminariet, och för skolbarn, som åtnjuta undervisning därstädes. Kostnaderna uppskattas till sammanlagt 6 000 kronor.

Det nya tomtområde, över vilket seminariet äger förfoga, bör planeras och grusas eller på annat lämpligt sätt ordnas. Härför erforderliga medel, 10 000 kronor, böra i detta sammanhang ställas till förfogande.

Merkostnader ha uppstått på grund av den stegring av material- och arbetspriser, som ägt rum, sedan december 1943, då de kostnadsberäkningar utarbetades, på vilka medelsanvisningen för byggnadsföretaget grundar sig. Dessa merkostnader kunna uppskattas till omkring 35 000 kronor. Genom att arbetena måste utföras i två etapper, vilket nämnda kostnadsberäkningar icke förutsatte, uppstår dessutom en merkostnad å omkring 23 000 kronor. Av nu angivna orsaker uppkomna merkostnader kunna sålunda beräknas till omkring 58 000 kronor.

Det utöver redan anvisat investeringsanslag erforderliga medelsbehovet för byggnadsföretagets slutförande på sätt styrelsen ovan föreslagit utgör följaktligen (20 000 + 75 000 + 30 000 + 6 000 + 10 000 + 58 000 =) 199 000 kronor.

Vad byggnadsstyrelsen sålunda anfört och föreslagit har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar därför, att till ifrågavarande byggnadsföretag anvisas ytterligare 199 000 kronor. Anslag för ändamålet bör uppföras å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Om- och tillbyggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Lycksele* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av .. kronor 199 000.

[4.] **61. Nybyggnader för nomadskolorna.** Till förevarande ändamål ha under budgetåren 1939/40 och 1941/47 anvisats anslag med tillhoppa 2 980 000 kronor. Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av nämnda belopp 2 293 500 kronor skulle disponeras för utförande av nomadskolanläggningar i Jukkasjärvi, Gällivare, Jokkmokk, Lannavaara, Karesuando och Arjeplog inom Norrbottens län.

Nomadskolbyggnadskommittén för Norrbottens län har nu — med förmälan att de tidigare anvisade anslagsmedlen visat sig otillräckliga — gjort framställning om anvisande å tilläggsstat av ytterligare 195 000 kronor såsom kapitalinvestering för färdigställande av nomadskolanläggningarna.

Skolöverstyrelsen har icke framställt annan erinran mot den begärda medelsanvisningen än att överstyrelsen ansett det begärda beloppet böra minskas

med 19 000 kronor, avseende en skuld till en leverantör av trävaror, vilkens fordran enligt kommitténs uppgift vore tvistig och under prövning av domstol.

Det må här anmärkas, att betalningsskyldighet för nämnda skuld ålagts Kungl. Maj:t och Kronan genom nu föreliggande lagakraftägande dom.

Nomadskolbyggnadskommittén har vidare, efter förslag av *nomadskolinspektören*, gjort framställning om anvisande av ett anslag av 26 000 kronor till uppförande i undervisningssyfte av lappläger vid förutnämnda nomadskolor inom Norrbottens län och till stöd härför anfört bland annat följande.

Under den tid uppförandet av nomadskolanläggningar pågått, har från lärarpersonalens sida då och då framhållits önskvärdheten av att å skoltomterna finge uppföras sådana byggnader och anordningar för renskötseln, som plägade förekomma i ett lappläger. Från början har kommittén ställt sig avvisande till de framställda önskemålen, då det hela fölle utom ramen för den uppgift, kommittén fått sig förelagd. Under sin fortsatta verksamhet och framför allt på grund av iakttagelser kommittén kunnat göra vid sina besök vid nomadskolorna under tid, då undervisning pågått, har kommittén emellertid bibragts den uppfattningen, att ett tillgodoseende av lärarpersonalens önskemål i hög grad skulle underlätta undervisningen i ämnet nomadkunskap samt dessutom i icke ringa mån bidra till att hos nomadbarnen bibehålla den håg för nomadlivet och renskötseln förutan vilken nomadbefolkningens fortbestånd i framtiden måste äventyras.

Domkapitlet i Luleå har livligt förordat, att erforderligt anslag för ändamålet måtte utverkas.

Skolöverstyrelsen har instämt i de uttalanden, som gjorts av *nomadskolinspektören* och *nomadskolbyggnadskommittén*, och tillstyrkt, att medel ställas till förfogande för ändamålet.

*Departements-
chefen.*

En viss ytterligare medelsanvisning synes erforderlig för färdigställande av nomadskolanläggningarna inom Norrbottens län. Då emellertid viss utgift, som *nomadskolbyggnadskommittén* räknat med vid sin uppskattning av medelsbehovet, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1946 skall bestridas i annan ordning, torde medelsanvisningen för ändamålet kunna begränsas till ett belopp av 176 000 kronor. Vägande skäl ha enligt min mening anförts till stöd för förslaget om uppförande av lappläger vid ifrågavarande nomadskolor. För ändamålet torde bära beräknas 26 000 kronor. Anslag för här ifrågavarande ändamål bör anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår och anslaget uppföras med (176 000 + 26 000 =) 202 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för nomadskolorna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 202 000.

[5.] **63. Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna.** På därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 269 framlagt förslag beslöt 1943 års riksdag inköpa egendomen Mogård i Finspångs köping för att vårdanstalten för dövstamma med komplicerat lyte³ skulle kunna förläggas till en jordbruks-egendom. I propositionen framhölls, att anstaltens förflyttning kunde ske först sedan vissa byggnadsarbeten utförts, i främsta rummet en nybyggnad för inkvartering av skolhemmets elever och arbetshemmens skyddslingar. För utförande av dessa byggnadsarbeten anvisades i anledning härav under rubriken »Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna» för budgetåret 1943/44 ett investeringsanslag av 375 000 kronor. Sedan byggnadsstyrelsen anmält, att det till utförande av nämnda byggnadsarbeten beviljade anslaget visat sig otillräckligt, anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 ytterligare 75 000 kronor för ändamålet. Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen nr 184 framlagt förslag anvisade härefter 1946 års riksdag å riksstaten för innevarande budgetår till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna ett investeringsanslag av 390 000 kronor, varav ett belopp av 312 500 kronor beräknades för ytterligare om- och nybyggnadsarbeten å Mogård i enlighet med ett av byggnadsstyrelsen i framställning till Kungl. Maj:t därom framfört förslag. Sistnämnda byggnadsarbeten avsågo — på sätt av sistnämnda proposition närmare framgår — dels ombyggnad av huvudbyggnaden å egendomen Mogård, dels vissa reparationer å trädgårdsmästarbostaden därstädes, dels ock uppförande av nybyggnad för kvinnliga skyddslingar å sagda egendom.

I skrivelse den 19 augusti 1946 har nu *byggnadsstyrelsen* — med förmålan att utgifterna för ombyggnad och renovering av huvudbyggnaden jämte vissa andra med ifrågavarande byggnadsföretag förenade utgifter visat sig överstiga därför tidigare beräknade kostnader — hemställt om utverkande för ändamålet av ett ytterligare investeringsanslag för innevarande budgetår av 120 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har därvid i huvudsak anfört följande.

Det av styrelsen till Kungl. Maj:t tidigare ingivna förslaget till ombyggnad av huvudbyggnaden hade på styrelsens uppdrag uppgjorts å länsarkitektkontoret i Linköping, där ävenledes de för arbetena erforderliga kostnaderna beräknats. I samband med utarbetandet därefter av de för dessa ombyggnadsarbeten behövliga arbetsritningar och beskrivning har emellertid framkommit, att utöver de i länsarkitektkontorets kostnadsberäkning upptagna utgiftsnosterna medel erfordras för vissa ytterligare arbeten. Sålunda har länsarkitektkontoret i mars innevarande år till styrelsen anmält, att vissa brister kunnat konstateras beträffande bjälklaget mellan bottenvåningen och våningen i trappa upp, vilka föranlett icke oväsentliga sättningar i ovanför varande väggar. Enligt styrelsens mening kan vid en ytterligare undersökning av bjälklagen i samband med pågående arbeten behov av vissa ytterligare förstärkningsåtgärder visa sig föreligga. Fönstren äro bristfälliga och otäta, och vid den omfattande renovering av byggnaden, som nu i varje fall skall ske, synes det ändamålsenligt, att de nuvarande utåt- och inåtgående bågarna i fönstren ersättas med kopplade inåtgående bågar.

Panncentralen inom nybyggnaden måste utökas med två pannor för att kunna tillgodose värmebehovet inom byggnaderna samt behovet av ånga för köks- och tvättavdelningarna. De befintliga värme- och sanitetstekniska samt

elektriska installationerna inom huvudbyggnaden måste förnyas och utvidgas i avsevärd omfattning. Ventilationsanläggningen bör väsentligt utbyggas för att bli tillfredsställande. Fettavskiljare bör anbringas å avloppsledningarna och det utvändiga rörnätet kompletteras.

För att möjliggöra en rationell drift av den relativt stora anläggningen synes viss ytterligare nyanskaffning av apparater böra ske till den nya köksavdelningen. En ny agaspis samt ett steskåp avses sålunda att anskaffas samt tre kokapparater, hämtade från dövstumskolan i Gävle, att uppsättas. En vid nämnda skola befintlig kylanläggning beräknas att kunna utnyttjas för köksavdelningen. Likaså böra tvättapparater anskaffas i erforderlig omfattning. Härjämte har anordnandet av en för behovet fullt tillräcklig brunnsanläggning med hydrofor och pumpar till följd av prisstegringar visat sig kräva högre kostnader än tidigare beräknats. Ytterbelysning av vägar och gårdsplaner torde i viss omfattning vara erforderlig.

Byggnadsstyrelsen vill därjämte framhålla det mindre rationella i styrelsens byggnadsverksamhet på platsen, som föranledes därav att byggnadstillstånd för de olika byggnaderna lämnats successivt, vilket medfört icke oväsentliga merkostnader beträffande såväl arbetsledning och kontroll samt övrig administration som även vad gäller materialanskaffning m. m. Stegrade avtalslöner under byggnadstiden ha även bidragit till att öka kostnaderna.

De medel, som anvisats för ombyggnad och reovering av huvudbyggnaden samt för vissa andra ovan angivna arbeten, bliva på grund av nyss angivna orsaker följaktligen icke tillräckliga för fullbordandet av arbeten och anskaffningar i den omfattning, som numera visat sig erforderlig. Kostnaderna för dessa åtgärder uppgå enligt nu uppgjorda beräkningar och inkomna anbud till följande belopp, för

byggnadsarbeten	kronor	90 000
utvidgning av pannanläggning	»	11 500
värme- och sanitetstekniska samt ventilationsanläggningar..	»	43 000
köks- och tvättapparater samt kylanläggning	»	19 000
brunnsanläggning	»	6 500
elektriska installationsarbeten, transformator och ytterbelysning	»	21 000
administration och oförutsedda arbeten	»	29 000
	Summa kronor	220 000

tillgängligt anslag för huvudbyggnaden	»	100 000
	Sammanlagd merkostnad kronor	120 000.

De beräknade kostnaderna för nybyggnaden för kvinnliga skyddslingar och föreslagna reparationsarbeten inom trädgårdsmästarebostaden ha vid förnyad prövning visat sig tillräckliga.

Styrelsen vill slutligen framhålla det trängande behovet för driften vid anstalten, att ombyggnadsarbetena inom huvudbyggnaden fullbordas snarast möjligt. Byggnadsstyrelsen har med hänsyn härtill ansett sig böra igångsätta desamma och beräknar, att byggnaden skall kunna tagas i anspråk för sitt ändamål vid årsskiftet 1946/47.

Departements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår ha kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag å egendomen Mogård av byggnadsstyrelsen nu befunnits icke oväsentligt komma att överstiga de tidigare beräknade, vilket främst föranledes av ökade utgifter för ombyggnaden och reoveringen av huvudbygg-

naden. Härtill komma vissa andra med byggnadsföretaget förenade utgifter och kostnader, med vilka man tidigare icke räknat.

Ehuru det framstår som beklagligt, att de tidigare kostnadsberäkningarna icke kunnat hållas, har jag likväl funnit de nu ifrågasatta byggnadsarbetena m. m. ofrånkomliga. Byggnadsstyrelsens uppskattning av medelsbehovet härför har ej givit mig anledning till erinran. Jämväl den apparatur av olika slag, som omfattas av den begärda medelsanvisningen är enligt vad jag under hand inhämtat av beskaffenhet att böra bestridas av medel av investeringsanslags natur. Det synes vidare angeläget att ifrågavarande byggnadsföretag snarast slutföres. Jag förordar att framställning om medelsförstärkning nu göres med av byggnadsstyrelsen äskat belopp, 120 000 kronor. Beloppet torde böra anvisas såsom investeringsanslag å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 120 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gösta Bäck.

Bilaga 12.

Kapitalinvesteringar.**Jordbruksdepartementet.**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under jordbruksdepartementet hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 samt anför därvid följande.

IX. Diverse kapitalfonder.

[1.] **20. Fonden för anordnande av spannmålslagerhus och kylhus.** Inkomster och utgifter för statens lagerhus upptagas å en särskild inkomst- och utgiftsstat för förevarande fond, vilken stat fastställs av Kungl. Maj:t för varje budgetår. Det belopp, varmed inkomsterna för ett visst budgetår överstiga utgifterna under samma budgetår, tillgodoföres den å riksstaten under driftbudgeten upptagna inkomstiteln Diverse kapitalfonder. Genom beslut den 12 juli 1946 har Kungl. Maj:t fastställt inkomst- och utgiftsstat för fonden för tiden den 1 juli 1946—30 juni 1947. I staten beräknas ett överskott för sagda tid av i runt tal 41 000 kronor.

I skrivelse den 26 oktober 1946 har *statens lagerhus- och fryshusstyrelse* hemställt, att ett belopp av 360 000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande för bestridande av kostnaderna för anordnande av torkanläggningar vid samtliga statliga spannmålslagerhus. Till stöd för framställningen har styrelsen i förenämnda skrivelse anfört i huvudsak följande.

Under de senare åren ha s. k. skördetröskor i stor utsträckning anskaffats inom jordbruket. Direkttröskning, d. v. s. tröskning utan föregående torkning på fältet, har även blivit allt vanligare. Härigenom har det emellertid blivit nödvändigt, att tillgång finnes till moderna och tidsenliga torkinrättningar, där den nyskördade spannmålen kan undergå lämplig behandling.

Innevarande år med dess osedvanligt regniga skördetid har visat, att redan nu antalet torkanläggningar är för litet. Vid statens spannmålslagerhus till exempel ha icke kunnat emottagas de kvantiteter spannmål som odlare, spannmålshandlare och kvarnar önskat få torkade. Samma förhållande torde ha varit rådande även vid övriga lagerhus. Om skördetröskning och direktröskning komma att bli vanliga, vilket får anses som säkert, blir behovet av torkningsmöjligheter så stort, att de nuvarande spannmålslagerhusen, statliga såväl som enskilda, även i tider med gynnsammare bärgningsväder på långt när ej kunna tillfredsställa efterfrågan. Anläggandet av moderna torkanläggningar med stor kapacitet vid statens lagerhus skulle enligt styrelsens uppfattning bli till betydande nytta, oavsett hur lagerhusen för framtiden komma att disponeras.

Behovet av större torkanläggningar gör sig alldeles särskilt gällande vid lagerhusen i Linköping, Eslöv, Tomelilla och Klagstorp, varför dessa lagerhus i första hand böra ifrågakomma. Även vid lagerhusen i Åstorp och Hallsberg ha emellertid moderna torkanläggningar en stor uppgift att fylla.

Styrelsen har med hänsyn härtill verkställt en utredning rörande kostnaden för anskaffande av ytterligare en torkanläggning för varje spannmålslagerhus. Den typ av torkanläggning, som för närvarande står till förfogande, är den av Aktiebolaget svenska fläktfabriken tillverkade s. k. S.F.-torksilo. En dylikt torkinrättning med en kapacitet av fem ton i timmen vid en nedtorkning av 4—5 procent vatten kostar, försedd med förvärmare, värmepanna och dubbel skopelevator, inberäknat fullständig montering av torkapparaten och elevatorn 35 800 kronor. Härtill komma kostnaderna för två mindre silos, vardera rymmande cirka 500 deciton spannmål, samt montering av värmepanna, rörledningar, elektrisk installation m. m. Dessa kostnader beräknas till cirka 15 000 kronor. Vid spannmålslagerhuset i Linköping skulle därför kunna utföras en torkanläggning för en kostnad av cirka 50 000 kronor. Vid lagerhusen i Eslöv, Tomelilla och Klagstorp måste däremot viss mindre tillbyggnad företagas för att bereda rum åt torkanläggningen. Kostnaden härför beräknas till cirka 15 000 kronor för varje lagerhus. Vid lagerhusen i Klagstorp, Hallsberg och Åstorp erfordras dessutom nybyggnad av pannhus eller ombyggnad av det förutvarande. Kostnaden härför beräknas till 5 000 kronor för varje lagerhus. För inrättande av moderna torkanläggningar vid samtliga statens sex spannmålslagerhus skulle kostnaden sålunda uppgå till sammanlagt 360 000 kronor.

Med stöd av de erfarenheter styrelsen fått av den torkningsverksamhet, som bedrivits vid de statliga spannmålslagerhusen under de senaste 15 åren och det ekonomiska utbyte denna torkningsverksamhet lämnat, anser styrelsen för sin del, att förenämnda anläggningskostnader böra kunna förräntas och amorteras inom härför lämplig och skäligen tidsrymd.

Över förevarande framställning har statens livsmedelskommission den 9 december 1946 avgivit remissutlåtande, varvid kommissionen överlämnat ett från Svenska spannmålsaktiebolaget infordrat yttrande i ärendet. *Spannmålsaktiebolaget* har däri anfört, att enär industrien på grund av materialbrist icke hade möjlighet att före skörden 1947 leverera det antal torkanläggningar, som med hänsyn till den väntade utvecklingen inom jordbruket bleve erforderliga, det vore nödvändigt att reglera leveranserna av nya torkanläggningar så att de områden tillgodosåges, där behovet av dylika anläggningar vore störst. Ehuru torkanläggningarna vid samtliga statliga lagerhus otvivelaktigt behövde kompletteras, borde i nuvarande läge nya lokaler en-

dast anordnas vid de lagerhus, som kunde beräknas komma att göra den största insatsen i fråga om omhändertagandet av jordbrukarnas spannmål. Dessa lagerhus vore enligt bolagets mening de i Linköping, Tomelilla och Klagstorp. *Livsmedelskommissionen* har i sitt utlåtande förklarat, att kommissionen biträdde bolagets uppfattning, att utbyggnad för torkning nu borde ske endast av lagerhusen i Linköping, Tomelilla och Klagstorp. Då kostnaderna för dessa anläggningar kunde beräknas till sammanlagt i runt tal 187 000 kronor, tillstyrkte kommissionen, att för ändamålet högst nämnda belopp ställdes till förfogande för statens lagerhus- och fryshusstyrelse.

Genom att direkttröskning bland annat med användande av skördeträskor *Departements-* blivit allt vanligare inom det svenska jordbruket har behovet av anläggningar *chefen.* för torkning av spannmål ökat. Under de senaste årens osedvanligt nederbördsrika skördetid och därmed sammanhängande otjänliga bärgningsförhållanden har detta behov varit särskilt starkt framträdande. Då de statliga lagerhusen icke äro tillräckligt rustade i detta hänseende, skulle erfordras att torkanläggningarna vid de flesta av dessa utbyggdes. På grund av rådande materialknapphet är emellertid det antal dylika anläggningar, som kan färdigställas före hösten 1947, begränsat. Med hänsyn härtill böra endast de statliga lagerhus, som i förhållande till beräknad tillförsel av direkttröskad spannmål äro sämst utrustade, nu komma i fråga för en dylik utbyggnad. I enlighet med vad livsmedelskommissionen föreslagit förordar jag därför, att nya torkanläggningar inredas vid de statliga lagerhusen i Linköping, Tomelilla och Klagstorp. Mot den gjorda beräkningen av kostnaderna härför, vilken slutar å 187 000 kronor, har jag icke något att erinra. För ändamålet torde ett investeringsanslag av denna storlek böra äskas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fonden för anordnande av spannmålslagerhus och kylhus* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 187 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Bengt Holmgren.

Bihang.**Förteckning**

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen äskade anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47.

Driftbudgeten.**A. Egentliga statsutgifter.***IV. Försvarsdepartementet.*

	Kronor
Försvarsdepartementet:	
A: 3 Utrustning och inredning av nya lokaler, <i>reservationsanslag</i>	100 000
Sjukvård:	
C: 71 a Bidrag till utbyggnad av länslasarettet i Karlskrona, <i>reservationsanslag</i>	880 000
	980 000

V. Socialdepartementet.

Barnmorskeläroanstalterna:	
C: 68 a Vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor, <i>förslagsanslag</i>	60 000
G: 13 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	500 000
	560 000

VI. Kommunikationsdepartementet.

H: 10 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	200 000
--	----------------

VII. Finansdepartementet.

E: 7 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	300 000
E: 7 a 1944 års nykterhetskommitté, <i>reservationsanslag</i>	250 000
	550 000

VIII. Ecklesiastikdepartementet.

H: 25 a Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i>	204 000
J: 40 Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik, <i>reservationsanslag</i>	13 700
N: 12 Främjande av internationellt-kulturellt samarbete, <i>reservationsanslag</i>	75 000
N: 16 Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	75 000
	367 700

	Kronor
<i>IX. Jordbruksdepartementet.</i>	
Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut:	
D: 18 a	Täckande av vissa utgifter vid Alnarps mejeri 39 000
D: 37 a	Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker 59 000
Veterinärinrättningen i Skara:	
F: 7 a	Byggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i> 61 500
Statens veterinärmedicinska anstalt:	
F: 9 a	Ersättning för viss förlust 10 700
I: 17 a	Kostnader för komplettering av vissa säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg, <i>reservationsanslag</i> 27 000
J: 22 a	Provisorisk skogsskolekurs, <i>reservationsanslag</i> 48 000
K: 21	Undersökningar rörande fotogrammetrisk kartläggning för lantmåteriändamål, <i>reservationsanslag</i> 20 000
N: 10	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i> 125 000
	390 200
<i>X. Handelsdepartementet.</i>	
F: 3 a	Bidrag till underhåll av en fyr å Kap Spartel, <i>förslagsanslag</i> 6 000
	Säger för driftbudgeten 3 053 900

K a p i t a l b u d g e t e n .

Kapitalinvestering.

I. Statens affärsverksfonder.

D. Statens vattenfallsverk.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :	
5	Kraftstation vid Harsprånget 8 000 000
7 a	Ny ångpanna i Västerås ångkraftstation 1 000 000
12	Statens vattenfallsverks dispositionsanslag 3 000 000
	12 000 000

III. Statens allmänna fastighetsfond.

J u s t i t i e d e p a r t e m e n t e t :

5 a	Nytt bostadshus vid kolonien Smälteryd 70 000
5 b	Värmeledning m. m. i bostadshus vid kolonien Sörbyn 27 000

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

15	Anordnande av lokaler för Svea hovrätt 160 000
17	Nybyggnad för hovrätten för Västra Sverige 335 000
18	Nybyggnad för hovrätten för Nedre Norrland 330 000

E c k l e s i a s t i k d e p a r t e m e n t e t :

42 b	Inköp av en fastighet för amerikanska seminariet vid universitetet i Uppsala 130 000
55	Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna 215 000

		Kronor
60 a	Om- och tillbyggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Lycksele	199 000
61	Nybyggnader för nomadskolorna	202 000
63	Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna	120 000
		1 788 000

V. Statens utlåningsfonder.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

5 a	Luftfartslånefonden	19 000 000
-----	---------------------------	-------------------

IX. Diverse kapitalfonder.

J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t :

20	Fonden för anordnande av spannmålslagerhus och kylhus	187 000
	Säger för kapitalbudgeten	32 975 000